

تأثیرات شبکه های ماهواره بر سبک زندگی ایرانی

مباحث مطرح شده در این کتاب :

چکیده

شبکه های ماهواره ای منحرف

ماهواره در پی القای سبک زندگی شیطانی است

ماهواره و بلوغ جنسی در کودکان

حمله به ساحت خانواده در دستور کار برنامه های شبکه های ماهواره ای

استفاده از ماهواره و کاهش مطلوبیت مناسبات خانوادگی

پیشگیری استفاده از ماهواره با آموزش مهارت های سبک زندگی اسلامی

بازگشت به فرهنگ غنی اسلامی ، راهی در مقابل فرهنگ مخرب ماهواره

آسیب ها و پیامدهای منفی شبکه های ماهواره ای بر خانواده

ابعاد آثار سوء شبکه های ماهواره ای

جنگ نرم با سلاح ماهواره

ماهواره ؛ اسلحه دشمن در جنگ نرم

مضرات ماهواره از نظر دین و اخلاق

تاثیر ماهواره بر نظام خانواده

جمع بندی و نتیجه گیری

چکیده :

جهانی شدن و فناوری های رسانه ای همراه با آن ، که اصلی ترین نمودهای آن اینترنت و شبکه های پخش مستقیم ماهواره ای است ، اشکال جدیدی از مصرف و سبک زندگی را بوجود آورده اند .

مخاطبان و بویژه دانش آموزان که حساس ترین و آسیب پذیرترین قشر در برابر محتوای رسانه ها هستند ، در هر کشوری متناسب با نیازها و نوع فرهنگ خود از رسانه های موجود بهره مند می

شوند و این امر به تثبیت و تقویت نمودهای مختلفی از سبک زندگی و حتی فرهنگ می انجامد . با وجود رسانه هایی نظیر شبکه های ماهواره ای و وبسایت های اینترنتی ، پیام هایی متفاوت با آنچه

در فرهنگ هر کشور موجود است ، در اختیار مخاطبان و کاربران قرار می گیرد . براین اساس در مقاله حاضر ، با توجه به نظریات جهانی شدن فرهنگی و دیدگاه های انتقادی در حوزه ارتباطات

رسانه ای ، فرهنگ توده و صنعت فرهنگی ، به ویژه مکتب فرانکفورت ، به تحلیل پیام های رسانه ای ارائه شده از جانب شبکه های ماهواره ای فارسی زبان پرداخته شده است . بر این مبنا ، ابتدا با

بررسی اصلی ترین برنامه های شبکه های ماهواره ای فارسی زبان ،
الگوهای ارائه شده برای سبک زندگی در این شبکه ها بررسی می شود .
سپس با تطبیق این الگوها با جامعه اسلامی ایران ،

پیشنهادها و شیوه های پیشگیری از آسیب های احتمالی مورد بحث و بررسی
قرار خواهد گرفت .

شبکه های ماهواره ای منحرف

فرهنگ مبتذل غربی که از طریق برنامه های ماهواره ای بین مسلمانان رواج
یافته و گاهاً جای گزین ارزش های اصیل و اسلامی آنها می شود؛ مانند شیطان
گام به گام از نظر اعتقادی و اخلاقی افراد

را منحرف می کند به طوری که هر فرد خود می تواند ترویج کننده آن فرهنگ
باشد.

متأسفانه استفاده از ماهواره -بخوانید تکنولوژی شیطنانی- عادات زشتی را در
جامعه ترویج می دهد و باعث می شود که گوهر تقوا از بین برود. بسیاری از
شبکه های ماهواره ای منشأ فساد هستند و

آثارشان بر تربیت انسان ها بسیار مخرب است. ظاهر زیبا، جذاب و فریبنده این
دستگاه تاکنون خانواده های زیادی را گرفتار کرده و اگر حساسیت نشان داده
نشود و مراقبت صورت نگیرد، آمار

خانواده های گرفتار در این دام روز به روز افزایش خواهد یافت.

آرام، بي سرو صدا و نامرئي و تدريجي بودن از ويژگي هاي اين جنگ نرم است که به مراتب از جنگ سخت دشوارتر است. پيشگيري و مراقبت بر عدم ابتلا به دام دشمن بسيار سودمندتر از درمان

است، بنابراین بايد مقابل حمله هاي مخرب هوشيار بود.

* ماهواره در پي القاي سبک زندگي شيطاني است

بايد اذعان داشت که ماهواره همانند اينترنت مانند چاقوي دولبه نيست که هم استفاده صحيح و هم غير صحيح داشته باشد. در واقع ماهواره، مانند شراب است که ضرر هاي آن بيشتتر از منافع آن است و

درماني در آن نيست.

در مجموع دو هزار و ۲۰۰ شبکه ماهواره اي مي بينيم که حدود ۱۲۰ شبکه آن فارسي زبان است و ۵۰ شبکه به طور مستقيم در دسته بندي سبک زندگي قرار مي گيرند که با فرهنگ ما سازگار

نيستند.

با بررسي بيشتتر مي توان دريافت که معمولا سريال هاي پخش شده از اين شبکه ها، ساخت «شبکه هاي خصوصي» کشور هاي کلمبيا، ترکيه و آسياي جنوب شرقي است که در تلويزيون هاي خودشان پخش

نمی‌شود.

اکثر سریال‌ها با موضوع روابط جنسی و دوستی با جنس مخالف در «قبل» و «بعد» از ازدواج است که این مطالب را به مخاطب القا می‌کند و سبب از بین رفتن قبح طلاق می‌شود. متأسفانه در پی آثار

مخرب ماهواره شاهد هستیم برخی برای طلاق خود که به عنوان «بدترین حلال» تعبیر شده است، جشن هم می‌گیرند.

از میان رفتن قبح روابط زن و مرد، بی‌احترامی به زدر و مادر، برگزاري جشن طلاق، سوق جوانان به داشتن خانواده‌اي بي قيد "ازدواج سپید- روابط سیاه-"، بی‌بند و باری و بدحجابی کمترین آثار

ماهواره است که این روزها شیوع پیدا کرده است. در واقع ماهواره در پی القای سبک زندگی شیطانی است.

انجام کارهایی برای چشیدن طعم خوشحالی ظاهری و نامعقول، خیانت به شریک زندگی و پاسخ به خیانت در جواب خیانت شریک زندگی در سریال‌های ماهواره امری عادی است. از میان بردن حیا

در برنامه‌های مکمل این شبکه‌ها تنها برای توجیه درست بودن سبک شبکه دیگر موضوعی است که به هوشیاری دشمن انجام شده است.

* ماهواره و بلوغ جنسی در کودکان

در خصوص حکم فقهی استفاده خانواده های ایرانی از ماهواره باید توجه داشت، مجوز استفاده از هر وسیله ای به نوع استفاده آن بستگی دارد، در خصوص ماهواره بهره مندی از برنامه های علمی

بالامانع و دیدن برنامه هایی که فرهنگ غربی و سبک و سیاق زندگی آنها را ترویج می کند، حرام است.

دستگاه آنتن ماهواره ای از این جهت که صرفاً وسیله ای برای دریافت برنامه های تلویزیونی است که هم برنامه های حلال دارد و هم برنامه های حرام، حکم آلات مشترک را دارد، لذا خرید و فروش و

نگهداری آن برای استفاده در امور حرام، حرام است و برای استفاده های حلال جایز است، ولی چون این وسیله برای کسی که آن را در اختیار دارد زمینه دریافت برنامه های حرام را کاملاً فراهم می کند

و گاهی نگهداری آن، مفسد دیگری را نیز در بر دارد، خرید و نگهداری آن جایز نیست، مگر برای کسی که به خودش مطمئن است که استفاده حرام از آن نمی کند و بر تهیه و نگهداری آن در خانه اش

مفسده ای هم مترتب نمی شود، لکن اگر قانونی در این مورد وجود داشته باشد باید مراعات شود. (استفتائات مقام معظم رهبری)

با توجه به حکم شرعی ارائه شده در خصوص استفاده از ماهواره توجه به چند نکته ضروری است.

?- اگر ماهواره، فقط برای تقویت شبکه های ایران باشد و قابلیت استفاده از شبکه های مفسده انگیز جهانی را نداشته باشد، هیچ اشکالی ندارد.

?- اگر قابل استفاده برای شبکه های مفسده انگیز هم باشد این چند صورت دارد.

الف- اگر به خودش مطمئن نباشد و شاید استفاده حرام از آن بکند در این صورت حرام است.

ب- اگر بر تهیه و نگهداری آن در خانه اش مفسده ای مترتب باشد در این صورت نیز حرام است.

ج- اما اگر کسی به خودش مطمئن باشد که استفاده حرام از آن نمی کند و بر تهیه و نگهداری آن در خانه اش مفسده ای هم مترتب نمی شود اشکالی ندارد.

?- همه این ها در صورتی است که از نظر قانونی در این مورد منعی وجود نداشته باشد، اما اگر از نظر قانون منعی وجود داشته باشد باید مراعات گردد.

متأسفانه بسیاری از خانواده های ایرانی از برنامه ها و سریال هایی شبکه های استفاده می کنند که استحکام کانون خانواده و ریشه ارزش های فرهنگی ایرانی - اسلامی را هدف قرار داده است.

یاری رساندن و سرپرست قرار دادن کفار و الگوگیری از سبک و شیوه زندگی آنها که قطعاً مقابل الگو و سبک زندگی مسلمانان است، کاری ناپسند و از نظر شرعی حرام است.

از پیامدهای سوء ماهواره تماشای خانوادگی و بدون در نظر گرفتن گروه های سنی است. کودکان و نوجوانان قربانیان بی توجهی والدین هستند چرا که دیدن برنامه های ماهواره به ویژه سریال ها،

کوتاه کننده دوران کودکی و مخرب بزرگسالی آنان می شود.

از بین رفتن زمینه های تقوا در کودکان را از مهم ترین پیامدهای سوء دیدن برنامه های ماهواره ای است. کسی که زمینه های پرورش تقوا را در کودکی از دست داده باشد، در پذیرش بذر هدایت و

رشد معنوی، مستعد نخواهد بود و بازگشت او به شیوه درست زندگی راحت نخواهد بود.

بلوغ جنسی زودرس، میل به ارتباط جنسی با جنس مخالف، ارتباط با همجنس و از بین رفتن عفت و حیا از پیامدهای سوء دیدن برنامه های ماهواره ای در بین کودکان و نوجوانان است و درگیر شدن با

این مسائل نه تنها باعث آزار روحی و جسمی کودک شده بلکه او را از داشتن زندگی سالم زناشویی در آینده بی نصیب می کند.

* حمله به ساحت خانواده در دستور کار برنامه‌های شبکه‌های ماهواره ای

خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی نقش مهم در روند سعادت، شقاوت و کلیت انسان بازی می کند. در واقع این خانواده است که شخصیت فرزندان را ساخته و آنها را منطبق و سازگار با الگوهای

جامعه بار می آورد، اما خانواده همیشه مادر به نگه داشت انسجام و هدایت اعضا به سمت یک هدف نیست و برخی از اوقات دچار گسست در بین اعضای خود می گردد که در نهایت این فاصله می

تواند منجر به فروپاشی این نهاد بسیار مهم شود.

در سال های اخیر طلاق به مانند یک موریانه پایه های خانواده ایرانی را فروریخته و در هیچ زمانی مانند عصر حاضر جامعه ما دچار خطر انحلال کانون خانواده و آثار سوء ناشی از آن نبوده است.

آیا رو به گسترش طلاق حاکی از رشد دو برابری میزان طلاق در یک فاصله زمانی ده ساله از ??? تا سال ??? بوده است.

یافته های تحقیقات نشان داده است که در مجموع ساختار خانواده هایی که از شبکه های ماهواره ای استفاده نمی کنند در مقایسه با خانواده هایی که از شبکه های ماهواره ای استفاده می کنند، استحکام

بیشتری دارند.

دشمن مي خواهد به ساحت خانواده حمله کند زیرا خانواده محور انتقال فرهنگ از نسلي به نسل ديگر است وقتي خانواده متزلزل شد اين انتقال به درستي صورت نمي گيرد و زماني که خانواده نتواند

اين امر را انجام دهد رسانه تربيت نسل بعد را برعهده مي گيرد و گسست نسل ايجاد مي شود.

حال که دشمن در جنگ سخت نااميد شده است با جنگ نرم و استحاله دروني مي خواهد از قدرت موتور انقلاب بکاهد و با حيا زدائي، ايمان و باورهاي ديني مردم را کاهش دهد تا درنتيجه حمايت

مردم از نظام دين سالار کم شود ولي تا اين لحظه به هدف خود نرسيده است. اين هجوم دشمن و هزينه هاي فراواني که در اين زمينه انجام مي شود نشان دهنده موفقيت جمهوري اسلامي در ارائه

الگوي رفتاري مقتدر و صاحب سبک در دنيا است که اگر اين فشار ها و تحريم ها نبود صدور انقلاب اسلامي با سرعت بيشتري صورت مي گرفت.

طبق آمارهاي ارائه شده توسط غربي ها در کشورهاي اروپايي حدود یک سوم فرزندان متولد شده خارج از چارچوب ازدواج به دنيا مي آيند، با ديدن وضعيت امروز غرب مي توان ترمز اين حرکت

به سمت غرب را گرفت.

با راهکارهای آموزش مهارت های زندگی، آموزش سواد رسانه ای، هویت یابی، تعریف صحیح سبک زندگی اسلامی ایرانی با پیوست رسانه ای، تعمیق باورهای دینی با آموزش اصول دین، آگاه

سازی خانواده و بیان اثرات مخرب شبکه های ماهواره ای، احیای خورده فرهنگ ها مانند شب نشینی ها، احیای زیارت قبور در عصر پنج شنبه ها که سبب زنده شدن یاد مرگ می شود، احیای جلسات

و روضه های هفتگی خانوادگی و رزق حلال می توان با این هجمه دشمن مقابله کرد.

* استفاده از ماهواره و کاهش مطلوبیت مناسبات خانوادگی

با توجه به تغییرات صورت گرفته و رشد تکنولوژی، شاهد پیدایش رقبای جدیدی در کنار خانواده نظیر رسانه های ارتباط جمعی در امر جامعه پذیری افراد هستیم. در بین رسانه های متنوع و نوین می

توان از ماهواره به عنوان یکی از پر مخاطب ترین رسانه ها در سراسر دنیا یاد کرد که امروزه نقش مهمی در رشد شخصیت افراد بازی می کند.

بر اساس نتایج بدست آمده از تحقیقات، ماهواره در بروز طلاق تأثیرگذار بوده است. بنابراین لازم است برنامه ریزی های اساسی در جهت گذران اوقات فراغت خانواده ها در داخل کشور تهیه گردد، تا

خانواده‌ها جذب شبکه‌هایی که با قصد و بدون قصد تنها در جهت افزایش در آمد شخصی و منافع گروهی و حزبی و تخریب ارزش‌های خانواده‌های ایرانی فعالیت می‌کنند، نشوند.

امروزه بسیاری از خانواده‌ها سعی می‌کنند از طریق شبکه‌های ماهواره و تلویزیون‌های کابلی ارتباطات دورن مرزی و برون مرزی خود را بسط دهند. استفاده از ماهواره موجب شده که تجربه روابط

بین فرهنگی با ارزان‌ترین هزینه عملی شده و استفاده از این شبکه‌ها در سطحی فزاینده تسهیل شود، غافل از اینکه گسترش تمامی این ارتباط‌های شفاهی موجب افزایش تناقض‌ها در روابط انسانی می

شود و جالب تر اینکه در این دنیای شفاف اطلاعات، به دلیل کاهش تعامل‌های رو در رو انسان‌ها بسیار کمتر از گذشته قادر به درک نیازهای یکدیگر می شوند.

از آنجایی که ماهواره‌ها با دقت، تعهد و وسواس خاصی سربال‌هایی را برای مخاطب ایرانی و فارسی زبان پخش می‌کنند که موضوع اصلی اکثر آنها روابط خانوادگی و زناشویی است؛ لذا این رسانه‌ها

تأثیرات منفی زیادی در خانواده‌های ایرانی می‌گذارد، بنابر این هر چه میزان استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای بیشتر شود، مطلوبیت مناسبات خانوادگی ضعیف تر می‌شود. اصولاً خانواده‌هایی که از

شبکه‌های ماهواره‌ای استفاده نمی‌کنند به مراتب از مناسبات خانوادگی، روابط والدین و فرزندان و روابط زناشویی و اعتماد زناشویی بهتری در قیاس با

خانواده‌هایی که از شبکه‌های ماهواره‌ای دیدن

می‌کنند، برخوردارند.

از سویی کسانی که از شبکه‌های ماهواره‌ای استفاده می‌کنند بیشتر از طبقات بالا و پایین جامعه هستند و چون شبکه‌های ماهواره‌ای بیننده خود را با انواع رفتارهای زناشویی آزاد و بی‌قید و بند آشنا

کرده و با تکرار آن، این روابط را در مخاطبین درونی کرده و مقدمات شکل‌گیری گرایش‌های جدید را در مخاطبین ایجاد می‌کنند، گرایش‌های نو پدید در اثر کثرت به ارزش و هنجاری در جامعه تبدیل

می‌شوند و به صورت رفتاری ملموس در زندگی مردم بروز می‌کنند و بدین نحو گرایش‌های منفی ایجاد شده باعث تضعیف مناسبات خانوادگی می‌شوند و از سویی دیگر از آنجا که در طبقات بالایی

جامعه مطلوبیت روابط عاطفی و مناسبات خانوادگی نسبت به طبقات میان‌تر جامعه کمتر است، به همین خاطر می‌توان گفت؛ دیدن شبکه‌های ماهواره‌ای نیز این عدم مطلوبیت را تشدید می‌کنند.

* پیشگیری استفاده از ماهواره با آموزش مهارت‌های سبک زندگی اسلامی

به نظر می‌رسد اعضای خانواده در جامعه ایرانی امروز نیازمند آموزش مهارت‌های زندگی است که می‌توان با دادن آموزش مهارت‌های زناشویی به

بهبود در روابط و مناسبات خانوادگی کمک شایانی

کرده و از اثرات منفی محصولات ماهواره ای جلوگیری و یا آن را به حداقل رساند.

سازمان های فرهنگی به خصوص صدا و سیما باید به تقویت آموزه ها و باورهای الهی و دینی در جامعه توجه ویژه داشته باشد، زیرا که انسجام خانوادگی تأثیر فوق العاده دارد. به عبارت دیگر،

باورهای دینی مهم ترین منبع و عامل حمایت کننده است که می تواند افراد را در برابر خطرات و امواج منفی بیمه کند.

مطالعات صورت گرفته در ایران نشان داده است که خانواده ها و به ویژه زنان ایرانی به سریال های فارسی دو بله شده که موضوع خانوادگی دارند علاقه مندند. به نظر می رسد دست اندکاران شبکه

های ماهواره ای نیز این نکته را به خوبی دریافته و به همین جهت حجم چشمگیری از برنامه های خود را به این موضوعات اختصاص دادند.

از نظر بسیاری از کارشناسان، در عصر جهش ارتباطات، می توان جلوی ارسال امواج ماهواره و رسوخ آموزه ها و هنجارهای غیر خودی را در درون کانون خانواده ها سد کرد، اما می توان در پرتو

ارائه مبانی هنجاری خود در رسانه های خاص به مقابله با شبیخون فرهنگی بیگانه پرداخت.

برای مثال می‌توان با ایجاد شبکه‌هایی مخصوص نمایش لباس و مد و ارائه الگوهای ایرانی - اسلامی و به نظارت اهل فن، بخش عمده‌ای از تأثیر منفی برخی از شبکه‌های ماهواره را تعدیل کرد.

به نظر می‌رسد باید بر لزوم غنی‌سازی برنامه‌های رسانه ملی تأکید کرد. در خصوص آشنایی با شبکه‌های ماهواره‌ای و محتوای مطالب آنها و ... لازم است که سازمان‌های فرهنگی و آموزشی به

برگزاری کارگاه‌های آموزش اقدام کنند.

وجود چنین کارگاه‌های آموزشی علاوه بر اینکه نوجوانان و جوانان را در جریان تکنولوژی جدید قرار می‌دهد، آنها را در جریان آسیب‌های ناشی از استفاده افراطی هم قرار خواهد داد. همچنین با

توجه به اینکه هر چه اوقات فراغت افراد بیشتر باشد بیشتر به سمت شبکه‌های ماهواره‌ای کشیده می‌شوند، پیشنهاد می‌شود با فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای گذراندن اوقات فراغت افراد زمینه‌های

لازم برای گذراندن اوقات فراغت، آنها را از استفاده افراطی از شبکه‌های ماهواره به سمت انجام فعالیت‌های مفید و ثمر بخش هدایت کرد.

غنی کردن برنامه‌های داخلی صدا و سیما، شناختن نیازهای افراد جامعه، تعلیم، آگاهی بخشیدن و آشنا کردن اعضای خانواده با اثرات منفی و

مخرب برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای توسط جامعه

شناسان، روانشناسان و علما بهترین راه مبارزه با شبکه‌های ماهواره است.

* بازگشت به فرهنگ غنی اسلامی، راهی در مقابل فرهنگ مخرب ماهواره

عصر حاضر را که عصر دوم رسانه‌ها و یا عصر ارتباطات می‌نامند؛ پیشرفت علوم و فناوری، چنان رشد سریعی دارد که توان مقاومت در برابر آن به سختی امکان پذیر است و راه اندازی

شبکه‌های متعدد ماهواره‌ای در سرار دنیا نیز می‌تواند موجب نوعی جنگ روانی عظیم شود. حتی اگر بخواهیم ابعاد منفی را نادیده بگیریم و جنبه‌های مثبت موضوع مورد بحث را که ممکن است مفید

وسازنده هم باشند در نظر آوریم، باز هم این واقعیت وجود دارد که کشورهای دریافت کننده امواج، هیچ گونه نقش و دخالتی در انتخاب برنامه نخواهد داشت و این امر برخلاف اصل حاکمیت دولت‌ها

در عرصه حقوق بین الملل است.

القائات شبکه‌های ماهواره به مخاطبان خود تا حدی زیاد تأثیر گذار است که به هیچ عنوان نمی‌توان ادعا کرد بزرگسالان از آسیب‌های آن مصون هستند و تنها باید نوجوانان و جوانان را در این

خصوص واکسینه کرد. سریال های ماهواره ای عاملی در تحول بسیاری از خانواده های ایرانی می باشند، زمانی که اعضای خانواده ساعت ها به مشاهده برنامه های مختلف ماهواره از جمله سریال

های خانوادگی می پردازند، رعایت بسیاری از ارزش ها از جمله حریم میان زن و مرد برای آن ها کم رنگ می شود؛ هم اکنون دختران و پسران جوان تحت تاثیر شبکه های ماهواره ای خیلی راحت

بدون در نظر گرفتن جنس با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند، به گونه ای که شاهد افزایش ارتباطات نامشروع خانوادگی هستیم و ارزش های خانوادگی که در پناه آن ارتباطات میان زن و مرد نامحرم

محدود می شد، کنار گذاشته شده است.

با توجه به مضراتی که برای دیدن ماهواره برشمردیم و همچنین بحث مسلمان بودن و مذهبی بودن ما که مطرح می شود، خود این امر باعث می شود که ما ماهواره را نگاه نکنیم و سعی کنیم به سمت

آن نرویم و الا علاوه بر اثرات سوئی که می تواند برای جامعه اسلامی داشته باشد با اعتقادات ما کاملا منافات دارد و انسان نمی تواند به مقصد نهایی خود که ایمان به خدا باشد برسد.

آنچه مهم است یافتن راه حلی برای بازگشت به ریشه ها و به دست آوردن انگیزه هایی است که پیکر جامعه اسلامی را در برابر این گونه میکروب ها حفظ و مقاوم کند و همچنین رسیدن به راههای

اساسي و بنيادي براي حل معضل مفاسد اجتماعي، به دليل آلوده شدن به گناهان، که امري طاقت فرسا است.

در بسياري از موارد ثابت شده که عامل اصلي عقب افتادگي مسلمين و افول تمدن آنها و تأخر در امر دين و دنيا، روي گرداني و تخلف از قوانين و مقررات الهي در زندگي است، پروردگار متعال

مي فرمايد {مَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكاً وَ نَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى} {طه/ ???}. «هرکس از ياد من (و تبعيت از احکام دين) روي گردان شود، زندگي تنگ و سختي خواهد داشت».

منبع : کافه لينک

در چند سال اخير بسياري از رسانه هاي داخلي مانند تلويزيون و روزنامه سعي کرده اند مردم را نسبت به نادرست بودن و زيان آور بودن اين تبليغات و محصولات آگاه کنند اما اين روند گويا همچنان

ادامه دارد و نتيجه اي جز افزايش مصرف گرائي ندارد.

ابتدا چنين به نظر مي آمد که پيشرفت رسانه هاي ماهواره اي، پديده اي كاملاً مطلوب و عاري از خطاست و براي تحقق دهکده جهاني، لازم و ضروري است. گرچه ماهواره و تکنولوژي هاي جديد

ارتباطي، سهم به سزايي در پيشرفت علم و رفاه انساني دارند اما در تجربه کوتاه و چندين ساله معلوم شده است داراي برخي آسيب ها و پيامدهاي منفي نيز هست.

با شناخت به موقع این آسیب ها، می توان زمینه را برای بهره برداری هر چه بهتر از این تکنولوژی، آماده ساخت. بنابراین در این مقاله بر آن شدیم شما را با برخی از آسیب ها و پیامدهای منفی

ماهواره برای کودکان، جوانان و بزرگسالان، آشنا کنیم.

ترویج خشونت

یکی از مهمترین و آشکارترین پیامدهای منفی فیلم ها و برنامه های شبکه های ماهواره ای، افزایش خشونت در جامعه است. تحقیقات مختلف روانشناسی با محوریت نظریه یادگیری مشاهده ای آلبرت

بندورا نشان داده اند مشاهده صحنه های خشونت آمیز، گرایش به پرخاشگری را در بینندگان آن بالا می برد و این در حالی است که حجم قابل مشاهده برنامه های ماهواره ای به فیلم های سینمایی و

سریال هایی اختصاص دارد که در آن صحنه های خشونت آمیز به طور مکرر تکرار می شود. سهل و آسان نشان دادن کشتار و قتل و هرگونه جنایت با سلاح سرد و گرم، ترس بیننده را فرو می

ریزد؛ در واقع هنگامی که بیننده ساعت های متوالی، چنین برنامه هایی را می بیند، گویا در کلاس آموزشی ترویج خشونت قرار گرفته است. این تاثیرپذیری بر روی کودکان و نوجوانان بیشتر و قابل

تامل تر است.

بلوغ زودرس و دسترسي سريع به اطلاعات جنسي

اکثر سریال ها و برنامه هاي ماهواره اي به راحتی و بدون هيچ سانسوري، مسائل جنسي را مطرح مي کنند و نمايش مي دهند. اين شيوه ارائه اطلاعات حتي در آگهي هاي بازرگاني ماهواره اي نيز به

وفور ديده مي شود. متاسفانه بارها مشاهده شده فرزندان کوچک خانواده نيز بدون هيچ محدوديتي و در کنار والدين خود به تماشاي اين صحنه ها پرداخته اند و اين در حالي است که هيچگونه ظرفيتي

براي پذيرش اينگونه اطلاعات ندارند، در نتيجه تحت تاثير آن قرار مي گيرند. بلوغ زودرس يکي از نتايج منفي اين مسئله است. الگوگيري و تکرار اعمال مشاهده شده با فرزندان کوچکتر نيز، بارها

به علت همين مسئله گزارش شده است.

باورهاي غلط درباره مسائل عاطفي و جنسي

تبليغات غلط و غلو شده در شبکه هاي ماهواره اي که دائما بر توانايي هاي جنسي افراد مجرد و متاهل تاکيد مي کنند، مي تواند زمينه ساز شکل گيري باورهاي غلط و کسب اطلاعات نادرست در

زمینه مسائل جنسی افراد شود. این برنامه ها و تبلیغات که هدفی جز فروش محصولات خود ندارند، باعث شده اند بسیاری درباره چگونگی و توانمندی های جنسی خود شک کنند و در پی درمان های

نادرست بروند. از سویی اطلاعاتی که برنامه های ماهواره ای درباره چگونگی روابط عاطفی در سریال ها و فیلم های خود نشان می دهند، باعث شکل گیری سبک های نادرست ارتباطی بین جوانان

می شود.

فراهم سازی گسست و درگیری بین نسلی

تاثیر برنامه های ماهواره ای بر روی فرزندان خانواده ها یا همین نوجوانان و جوانان بیشتر است، به طوری که این گروه زمان بیشتری را صرف تماشای برنامه های ماهواره ای می کنند. این برنامه

ها ارزش ها، باورها، تصورات، انتظارات و جهت گیری های ارزشی متفاوتی را تبلیغ و عرضه می کنند که باعث می شود به مرور زمان فاصله روانی بین والدین و فرزندان بیشتر و بیشتر شود و

به انقطاع یا گسست نسلی بینجامد. البته در پرونده شماره ۶۸ سپیده دانایی گفته شد بروز شکاف بین نسلی در بستر رشد، پیشرفت و تجارب متفاوت، اجتناب ناپذیر است و حتی زمینه ترقی و تعالی را

فراهم مي کند اما گسست و درگيري بين نسلي شديدتر خواهد بوده و مي توان آن را تا حدودي منفي ارزيابي کرد؛ زيرا در اين وضعيت غالبا نوجوانان و جوانان مي کوشند آخرين پيوندهاي وابستگي

خود را از والدين يا نسل بالغ بگسلند و اغلب در اين راه به گردنکشي و طغيانگري مي پردازند. خلاصه آن که در يک گسست نسلي به جاي تعامل بر سر ارزش ها جنگي تمام عيار شکل مي گيرد.

اختلافات و درگيري هاي شديد بين فرزندان و والدين، ترک منزل بدون اطلاع، حرمت شکنی ها و ... نتیجه این فرایند است.

ايجاد زمينه هاي اختلاف و تنش بين همسران

تماشاي صرف و غيرنقادانه اي برنامه هاي متنوع ماهواره اي و مقايسه منفي خود با شخصيت ها و داستان هاي اين برنامه ها، مي تواند خوراک لازم، براي ايجاد يک درگيري حسابي بين زن و

شوهر را فراهم کند. در واقع بايد پذيريم برنامه هاي ماهواره اي در فضا و جامعه ديگر ساخته شده و منطبق با هنجارها و ارزش هاي آن جامعه است که به طبع، برخي از اين هنجارها و ارزش ها،

با جامعه ما تداخل دارد و حتي متضاد است؛ حال اگر بخواهيم زندگي خود و همسرمان را با توجه به مشاهدات برنامه هاي ماهواره اي مقايسه، تفسير و ارزيابي کنيم، خوب معلوم است که به در بسته

مي خوريم.

اين در بسته مي تواند منبع ناکامي، سرخوردگي و خشم ما را فراهم کند و در نتیجه باعث بروز تنش و درگيري در محيط خانواده شود. مقايسه هاي ذهني نادرست، انتظارات نامعقول، توجهات اشتباه،

نارضائتي بي مورد، حسادت، روابط پنهاني و ... در روابط همسران، همگي مي تواند ناشي از تاثير همين برنامه هاي ماهواره اي باشد.

کاهش تعاملات واقعي

شايد بارها پيش بيايد در خانه مشغول تماشاهاي برنامه هاي ماهواره اي هستيد و عملا ورود، خروج يا صحبت هاي ساير اعضاي خانواده خود را متوجه نمي شويد. اين مسئله يکي از آسيب زاترين

پيادهاي استفاده مفرط از برنامه هاي تلويزيوني و ماهواره اي است که باعث مي شود، ارتباط برقرار کردن و تعاملات بين خانوادگي و حتي دوستان خود را در اولويت دوم قرار دهيم و زمان بيشتري

را به تماشاهاي برنامه هاي مختلف بپردازيم. اين مسئله خود به مرور باعث ايجاد فاصله رواني بين همسران، فرزندان، والدين و دوستان مي شود.

وابستگي و اتلاف وقت

برنامه های ماهواره ای چنان با جذابیت و تنوع همراه می شوند که همه سعی خود را بر میخکوب کردن و یکجا نشاندن بیننده خود می کنند. این تنوع، سرگرمی و جذابیت باعث می شود برخی افراد تا

ساعت ها، زمان خود را برای تماشای برنامه های مختلف ماهواره ای اختصاص بدهند که نتیجه ای جز اتلاف وقت ندارد و حتی گاهی باعث ایجاد وابستگی می شود؛ به طوری که اگر زمانی فرد

نتواند یک برنامه را به هر دلیلی مشاهده کند، دچار احساسات منفی می شود و دائما در پی رفع آن دلیل خواهد بود، انگار نبض زندگی او با نبض ماهواره، گره خورده است.

افت عملکردهای تحصیلی و شغلی

تماشای مفرط برنامه های ماهواره ای آن هم تا پاسی از نیمه شب، باعث کاهش عملکردهای آموزشی و تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان می شود؛ بطوری که در کلاس درس دائما چرت می زنند و

وقت کمی را نیز برای انجام تکالیف درسی و آموزشی خود می پردازند. همچنین افراد بزرگسال نیز در محیط کار با مواردی چون تاخیر، غیبت و اهمالکاری روبرو می شوند که باعث افت عملکرد

شغلی آنان می شود.

افزایش مصرف گرایی

زمان زيادي از برنامه هاي ماهواره اي به تبليغات كالاهاي مختلف اختصاص يافته است. بيشتر اين تبليغات بر محور كالاهاي بهداشتي - آرايشي و مُد است. اين تبليغات آنچنان با جذابيت و پرتكرار

ارئه مي شوند كه مخاطب خود را به خريد آن ترغيب و وسوسه مي كند.

در چند سال اخير بسياري از رسانه هاي داخلي مانند تلويزيون و روزنامه سعي کرده اند مردم را نسبت به نادرست بودن و زيان آور بودن اين تبليغات و محصولات آگاه كنند اما اين روند گويا همچنان

ادامه دارد و نتيجه اي جز افزايش مصرف گرائي ندارد.

تهديد سلامت جسماني

تماشاي مفرط برنامه هاي ماهواره اي باعث ايجاد سكون و بي حركتي در بينندگان آن مي شود كه اين خود مي تواند زمينه هاي سردرد شديد، گردن درد، اختلالات خواب، خشك شدن چشم ها و

دشواري در ديد، اضافه وزن و ... را فراهم كند. با اين توصيف مي توان گفت گرچه ماهواره مي تواند در هشيار كردن، اطلاع رساني و پيشرفت نقش مهمي داشته باشد، اثرات و پيامدهاي منفي نيز

به جاي مي گذارد؛ تا جايي که کشورهاي مختلف براي اين موضوع در حال چاره انديشي هستند و هزینه هاي هنگفتي را صرف کاهش آسیب هاي ماهواره مي کنند. شما مي توانيد با مطالعه مقاله »

راهکارهاي کاهش آسیب هاي ماهواره»، در همين شماره، با برخي از شيوه هاي پيشگيرانه و مقابله اي کاهش و کنترل پيامدهاي منفي ماهواره آشنا شويد.

منبع: ميگنا

ابعاد آثار سوء شبکه هاي ماهواره اي :

الف) اعتقادي

از آن جا که هر انسان به لحاظ ايدئولوژيک داراي يک سري مباني و اعتقاداتي مي باشد و رفتار او نيز مطابق با نوع تفکر او نسبت به جهان و خداوند هست، پس بايد از اين مرزهاي اعتقادي دفاع کرده

و آن ها را به نحو احسن بشناسد و مهمترين دشمن در عرصه اعتقادات، شبهات و تلقين هاي نادرست بوده و در زمان فعلي اين شبهات با رنگ و لعاب زيباتر خود را بروز مي دهند. متأسفانه ماهواره

در شمار ابزارهاي قرار گرفته که به مرزهاي عقيدتي انسان ها خصوصاً اسلام و به ویژه مکتب تشيع حمله ور شده و قصد دارد اساس اين مکتب را در هم بریزد. البته نا گفته نماند اغراض سياسي

در این مساله بي تأثير نيست.

ب) فرهنگي و اخلاقي

همان طور که مي دانيد هويت انساني به فرهنگ و تمدن او بر مي گردد و انساني که داراي فرهنگ و تمدن نباشد دچار بحران هويت گشته و از او يک شخصيت کاملاً وابسته و متکي به ديگران مي

سازد و دائماً چشمش به ديگران بوده تا خود را همانند آن ها قرار دهد و اين مطلب به ويژه در مورد ملت ايران که داراي فرهنگ کهن و اصيل مي باشد بسيار خطرناک بوده و تهديدي بسيار جدي به

شمار مي آيد و از طرفي قوام جامعه به اخلاق و رعايت آن توسط افراد جامعه بر مي گردد و زماني که انسانيت، حریم هاي شخصي، اساس خانواده و ... از بين برود، چنين جامعه اي از درون خالي

شده و با تلنگري در هم مي ريزد و اين مساله در مورد جوانان و نوجوانان مهم تر است. ماهواره از طريق پخش فيلم هاي پورنو و سکسي، شهوت برانگيز و غير اخلاقي که نتيجه اي جز بي بند و

باري، بي حيايي، مشوش شدن ذهن جوان و ... ندارد به اين مقصد پليد دست پيدا مي کند.

ج) سياسي

از آن جا که دشمنان ما با مسأله نظامی موفق به پیشبرد اهداف خود مبنی بر تصرف و تسخیر ایران اسلامی نشدند، بر همین اساس از ابزارهایی مانند ماهواره، اینترنت و ... کمک گرفته اند تا مردم

یک کشور را از طریق القای شبهات و حرف های غیر واقعی نسبت به نظام دلسرد کرده و آنها را به نوعی به دشمنی با نظام دعوت می کنند و این اقدام از طریق راه های مختلف و در ظاهری بسیار

زیبا و فریبنده و با اظهار کمک به مردم یک کشور صورت می پذیرد .

جنگ نرم با سلاح ماهواره :

در ادامه به تشریح کاربرد ماهواره به عنوان یکی از ابزارهای اصلی جنگ نرم و بهره برداری چند منظوره و ابعاد مثبت و منفی آن می پردازد. بر این اساس نمونه هایی از جنگ نرم علیه کشور

ایران، به طور اجمالی، ذکر می شود. در نهایت می توان چنین گفت که ماهواره به عنوان یکی از وسایل ارتباط جمعی، در کنار دیگر رسانه ها، در نرم شدن جنگ های روانی و نرم سنتی موثر بوده

است. به قول گیدنز، در دنیای مدرنیته در نظر داشتن جهان بدون جنگ (سخت)، بی گمان تخیلی است، ولی به هیچ روی یکسره دور از واقع بینی نیز نیست.

چارچوب نظری :

الف (نظریه های تحول تاریخی وسایل ارتباط جمعی :

در این مجموعه نظریه ها، تکنولوژی و ابزارهای ارتباطی منشا تغییرات است و عمده این نظریه ها نسبت به تحولات تاریخی نگاهی مثبت دارند و جبر تکنولوژیک را موجب سعادت‌مندی و افزایش

دانش بشر تلقی می کنند. مهمترین نظریه در بین این نظریات، مربوط به «مارشال مک لوهان» است که تحول رسانه ها و ارتباطات از از شکل ابتدایی و شفاهی آنها را تا قرن اخیر که به شکل

ماهواره و دیگر وسایل ارتباطی نوین گسترش پیدا کرده اند، مورد بحث قرار داده است.

«مک لوهان» در اوایل دهه ۱۹۶۰ «نظریه تحول تاریخی» بر مبنای ارتباطات را طرح کرد. عامل تحول از دیدگاه مک لوهان نظامها و شیوه های ارتباطی است. به نظر وی، « وسیله همان پیام

است» . یعنی صورت بر محتوا رحجان و برتری دارد.

تقسیم بندی دوران تمدن بشر به سه عصر « تمدن شفاهی» ، «تمدن مبتنی بر چاپ» و «تمدن مبتنی بر رسانه های الکترونیک» کار اوست. او اساساً

تمدن را امتداد حواس و رسانه ها را گسترش

یافته حواس بشر می داند.

مک لوهان نسبت به تحولات تکنولوژیک رسانه ها دید کاملاً خوش بینانه ای دارد و امیدوار است که با پیشرفت های فنی بشر به یک جامعه آرمانی دست پیدا کند که در آن همگان همه چیز را

بدانند. تحقق این امر از نظر او با رسانه های جمعی خواهد بود. او می گوید اگر «ارشمیدس نقطه» اتکایی می خواست تا جهان را جابجا کند، من رسانه ها را می خواهم تا جوامع را دگرگون کنم. با

این طرز تلقی مک لوهان به نوعی حرکت فراگیر اعتقاد دارد که در آن همه انسانها تحت تاثیر هم قرار دارند و رسانه ها به صورت توده های نامرئی همه وجوه زندگی بشر اعم از اقتصاد سیاست و

مسائل روزمره را در بر می گیرد.

ب (نظریات مربوط به شیوه ها و محتوای وسایل ارتباط جمعی :

این نظریات بر محتوا و شیوه های تولید متن و بیان و تاثیر آن بر افکار عمومی تاکید دارند. و محتوا را از خود وسیله ارتباطی مهمتر می دانند.

این نظریات در قلمرو علوم سیاسی در فاصله دو جنگ جهانی به ویژه با مطرح شدن تبلیغات سیاسی مورد توجه قرار گرفت. توجه صاحب نظران سیاسی به مقوله تبلیغات زمانی شدت گرفت که

تبلیغات نازیستی با طراحی دکتر «گوبلز» در زمان قدرت گرفتن هیتلر گسترش یافت. اساس این تبلیغات در القافکر و دست کاری افکار عمومی متکی بود و اصولی مثل بزرگنمایی، برانگیختگی،

تکرار، تکیه بر نفرت و عشق، تکیه بر جوانان، سرایت روانی، نامشخص کردن هدف با قرار دادن در پس زمینه ها و تاکید بر رادیو و سینما توانست شکل خاصی از تبلیغات القایی را به منصف ظهور

برساند.

ج) نظریات مربوط به اثرهای ارتباط جمعی :

دنيس مک کوايل در کتاب درآمدی بر نظریه ارتباط جمعی با استعانت از دیگر اندیشمندان (نظیر جی . بلومر و کری) یک دسته بندی از نظریه ها و دیدگاه های مربوط به تاثیر وسایل ارتباط جمعی

ارائه کرد که در یک بستر تاریخی قابل طرح است. در دیدگاه اول که از آغاز سده بیستم تا اواخر دهه ۱۹۳۰ به طول انجامید و به دیدگاه تزریقی شهرت دارد ، وسایل ارتباط جمعی بسیار قدرتمند و با

نفوذ تلقی می شدند و این باور وجود داشت که هر جا رسانه ها رشد کنند، دارای قدرت قابل ملاحظه ای برای شکل دادن عقاید و باورها و ترویج رفتارهایی کمابیش مطابق میل کنترل کنندگان وسایل

ارتباط جمعی خواهند بود. (۱۳۸۲ : ۳۵۵)

دیدگاه دوم که ناقد دیدگاه نخست بود و از اواخر دهه ۳۰ تا اوایل دهه ۶۰ ادامه یافت و به دیدگاه انتشار اطلاعات معروف است ، بر تاثیر محدود وسایل ارتباط جمعی تاکید داشت براساس این رویکرد

، وسایل ارتباط جمعی تاثیری محدود دارند و قادر نیستند نگرش ها و باورها را تغییر دهند ، بلکه فقط می توانند گونه های مختلف اطلاعات را ارسال کنند و باورهای موجود را تقویت نمایند. با ورود به

دهه ۱۹۶۰ ، به تدریج دیدگاه انتشار اطلاعات رو به افول نهاد و مجدداً توجه به وسایل ارتباط جمعی به عنوان ابزاری قدرتمند ، حیاتی دوباره یافت؛ اما این به معنی نوزایی دیدگاه تزریقی نیست. در

این مرحله تاثیرات بالفعل و بالقوه مبتنی بر برداشت های اصلاح شده و جدید از فرایندهای اجتماعی و رسانه ای مرتبط با موضوع ، مورد توجه قرار می گیرند. (مک کوایل ، ۱۳۸۲ : ۳۵۷) و به

مقوله های جزئی تر و رهیافت های جدیدتری پرداخته می شود مانند : توان وسایل ارتباط جمعی در ایجاد اعتماد مردم نسبت به حکومت یا توان آن ها در برجسته سازی پیام هایی که منتشر می شود. (

محسنیان راد ، ۱۳۷۸ : ۲۰۰)

نظریه رسانه ای شدن سیاست:

این نظریه مبتنی بر این ملاحظات است که رسانه های جمعی ، محتوای سیاسی تولید می کنند و با روندهای سیاسی تداخل دارند. رسانه های شدن سیاست یا همان سیاست رسانه ای، به این معناست که

نهادهای سیاسی به طرز فزاینده ای به رسانه ها وابسته هستند و به کمک رسانه های جمعی شکل می گیرند. سیاستمداران که می خواهند با توده مردم ارتباط برقرار کنند باید درباره زمان، زبان، قالب و

حتی محتوای مطالب سیاسی مورد نظر با رسانه ها رایزنی کنند.

در جوامع معاصر، مردم اساساً از طریق رسانه ها به خصوص تلویزیون اطلاعات کسب می کنند و عقیده و دیدگاه سیاسی خود را شکل می دهند. بنابراین مواضع سیاسی متضاد که به شکل احزاب و

گروه ها و نامزدهای اصلی آنها متجلی می شوند برای اثرگذاری بر ذهن و اراده مردم، از رسانه ها استفاده می کنند که ابزار اساسی آنها در ایجاد ارتباط، ترغیب و تأثیر است. بدین ترتیب، رسانه ها

چارچوب سیاست هستند. زمانی که سیاست در فضای رسانه‌ها جریان یافت خود کنشگران سیاسی از طریق سازماندهی کنش سیاسی در حول و حوش رسانه‌ها، حوزه سیاست در رسانه‌ها را محدود

می‌سازند. (یادداشت، ۱۳۷۸: ۳)

نظریه برجسته-سازی

این نظریه می‌گوید رسانه در انتقال پیام‌ها، نوعی اولویت یا برجسته-سازی بوجود می‌آورد. و با برجسته ساختن برخی از موضوعات می‌توانند بر «اطلاعات مردم» تاثیر بگذارند. به عبارت

دیگر، رسانه‌ها گرچه نمی‌توانند تعیین کنند که مخاطبان «چطور بیندیشند»، اما می‌توانند تعیین کنند که «درباره چه بیاندیشند».

جیمز دبیرینگ و اورت راجرز، سه عنصر تشکیل دهنده را در فرایند برجسته سازی، مورد شناسایی قرار دادند. به نظر آنها، فرایند برجسته سازی، از سه اولویت رسانه، اولویت عموم و اولویت

سیاست و رابطه بین این سه بخش تشکیل شده است. (کیا و رشکیانی، ۱۳۸۵:

(۱۳

پیشینه جنگ نرم :

قدمت «جنگ نرم» در قالب جنگ روانی و تبلیغات به اندازه قدمت تاریخ بشری است، ولی در عصر جدید و با پیشرفت علوم انسانی و تجربی این مفهوم جنبه تخصصی پیدا کرده است.

حقیقت این است که این پیشرفت تاکنون کاری جز بهبود وسایل قدیمی با استفاده از امکانات علمی نکرده است. اختراع خط، چاپ، کتابها و مطبوعات، رادیو، تلویزیون و عکاسی و فیلم و سینما، تلفن

و .... ماهواره.

پیشینه جنگ نرم به دوران باستان برمی گردد. تاریخ پر از حوادثی است که می توان جهت روشن ساختن و توضیح کاربرد جنگ روانی ارائه کرد، از بارزترین نمونه های این نوع جنگ، داستان

جالبی است که از «تخوتمس سوم» در زمان فتح شهر «یافا» در فلسطین اقدام نمود، نقل می شود. در این جنگ، فتح شهر مزبور برای وی دشوار شد و بدین سبب به حيله و نیرنگ و غافلگیری

توسل جست. (نصر، ۱۳۸۷ : ۴۸)

به این ترتیب که فرمانده مصری وانمود کرد از فرعون و کارهایش ناراضی است و با حاکم شهر شروع به مکاتبه کرد تا اینکه حاکم برای ملاقات وی از شهر خارج شد. و با ادعای نشان دادن

عصای سحرآمیز فرعون، وی را از یارانش جدا کرد و با ضربتی او را بیهوش کرد. سپس با گول زدن نگهبانان دروازه شهر توانست سربازان خود را وارد یافا کند و شهر را فتح کند.

در همین زمینه به مورد دیگری می توان اشاره کرد که در نبرد «قاش» و در دوران «رامسس دوم» در سال ۱۸۹۴ قبل از میلاد رخ داده است، که در این جنگ جاسوسانی به میان سپاه دشمن

فرستادند و ....

در تاریخ همه کشورهای باستانی، می توان استفاده از روش ها و وسایل نامانوس و غیرعادی را در جنگ روانی برای ایجاد وحشت، مشاهده کرد.

در دوران بعدی، برخی جنگها از جهاتی تحت تاثیر این یا آن کتاب قرار گرفته اند. جنگهای انقلاب آمریکا نیز یکی از این جنگهاست. در این جنگ «توماس پین» کتاب خود را با نام «عقل سلیم»

تالیف کرد. این کتاب به صورت مجموعه ای از کتابچه های کوچک منتشر گردید، و مطالب آن افکار آمریکاییها را همچون آتشی که در خرمن بیفتد، تهییج نمود. (نصر، ۱۳۸۷: ۶۶)

اما نکته ای که قابل توجه است و باعث تفاوت جنگ نرم امروزی با نمونه های تاریخی آن می شود در این است که جنگ نرم در دوران گذشته همراه و ملازم جنگ سخت بوده است و در واقع برای

پیروزی در جنگ های سخت از آن استفاده می کردند اما در عصر کنونی، کشورها بدون هیچ سابقه درگیری و یا بدون اعلام جنگ سخت، علیه کشور دیگر جنگ نرم راه می اندازند و با سلاح

وسایل ارتباط جمعی بدون اینکه خدشه ای به وجهه بین المللی خود وارد کنند، درصد فروپاشی دولت ها و رژیم های مخالف خود بر می آیند.

نمونه های جدیدتر جنگ نرم، به جنگ جهانی اول و دوم بر می گردد. جنگ جهانی اول شاهد تحول جنگ روانی از وسیله ای غیرضروری به یک ابزار عمده نظامی بود.

به اعتقاد نصر، تبلیغات در جنگ جهانی اول نقش مهمی داشت، چراکه ملت‌هایی که در این جنگ شرکت داشتند، وسایل ارتباط جمعی را جزئی از زندگی شهری و غیرنظامی خود قرار داده بودند، و

فعالیت‌هایی که در زمینه جنگ روانی از طرف دولت‌های درگیر صورت گرفت، نمونه های مستقیم تبلیغات غیرسیاسی در ایام صلح بود. (۱۳۸۷ : ۷۲)

در هر حال ، به اعتقاد برخی کارشناسان، جنگ نرم به وسیله کمیته خطر جاری در سال های پایانی دهه ۱۹۸۰ طراحی شد. کمیته خطر جاری در اوج جنگ سرد و در دهه ۱۹۷۰ برای مقابله با

اتحاد جماهیر شوروی سابق تاسیس شد. این کمیته سه محور اصلی جنگ نرم را استفاده از تاکتیک های دکترین مهار ، نبرد رسانه ای و ساماندهی نافرمانی

مدنی عنوان کرد و این استراتژی را دلتا

نامید.

تعریف جنگ نرم :

ارایه تعریف مشخصی از جنگ نرم یا تعیین حدود آن کار ساده ای نیست و با وجود اینکه مطالب و تعاریف زیادی در مورد این عبارت توسط کارشناسان و سیاستمداران نگاشته شده است، مفهوم

جنگ نرم در ذهن بسیاری از مخاطبان ، مبهم مانده است. اما نکته ای که بر همگان روشن است وجود عامل و عنصر رسانه ها و وسایل ارتباط جمعی، به عنوان یکی از مشخصه های اصلی در

تعریف این مفهوم است. تا جایی که برخی متخصصان ارتباطات، از جنگ نرم به عنوان جنگ رسانه ای یاد کرده اند.

علاوه بر اصطلاح جنگ نرم، مترادف های دیگری نیز برای آن به کار رفته است و بعضا این عبارات و تعریف آنها با یکدیگر هم پوشانی دارند و یا زیرمجموعه همدیگر هستند. همچنین برخی با

توجه به ابزاری که برای راه انداختن جنگ نرم به کار می رود، آن را نامگذاری کرده اند. مثل جنگ رایانه ای، جنگ اینترنتی، جنگ سایبر، جنگ دیش ها و.....

یکی از تعریف های رایج جنگ نرم که همه جا تکرار شده است، تعریفی است که به محتوا بیشتر توجه دارد :

« جنگ نرم در حقیقت شامل هر گونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه ای است که جامعه یا گروه هدف را نشانه می گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش ، رقیب را به انفعال یا شکست وا

می دارد.» (www.farsi.khamenei.ir)

در این جستار ، برای روشن شدن بحث و با تاکید بر نقش ماهواره های ارتباطی تعریف زیر از جنگ نرم ارائه می شود:

« جنگ نرم هر گونه عملیات روانی، تبلیغات سیاسی ، و ارائه نشان دادن رویدادها ، شایعه پراکنی ، بزرگنمایی اخبار و گزارش ها بر علیه یک کشور در کانال های رادیویی و تلویزیونی ماهواره

های پخش مستقیم تلویزیونی است که هدف آن تحت تاثیر قرار دادن افکار عمومی و متزلزل کردن مشروعیت یک نظام از درون است.»

مقایسه جنگ نرم و جنگ سخت :

برای تبیین هر چه بهتر نقش ماهواره در جنگ های نرم، بررسی تفاوت های جنگ نرم و جنگ سخت ضروری به نظر می رسد. زیرا مقایسه این دو نشان می دهد که سیر پیشرفت رسانه ها و تحول

تاریخی آن ها از کتاب در قرن هجدهم ، جزوه و اعلامیه در قرن نوزدهم ، مطبوعات، فیلم ، سینما و رادیو در قرن بیستم به ماهواره و اینترنت در زمان کنونی سبب نرم شدن بیش از پیش جنگ های

سخت شده است.

الف (تلفات جانی و انسانی : کاربرد رسانه های نوین به ویژه ماهواره در جنگ نرم باعث کاهش تلفات جانی در جهان شده است. زیرا با استفاده از رسانه ها و به راه انداختن جنگ نرم، می توان به

همان اهداف جنگ سخت هم رسید. و بر خلاف جنگ سخت از ادوات نظامی و در نتیجه وسایل کشتار جمعی خبری نیست.

به این مفهوم که طرفین درگیر با در اختیار داشتن اطلاعات کافی از دشمن، نقاط ضعف و قوت خود را شناسایی کرده و از عنصر دانایی برای ایجاد برابری با طرف مقابل بهره گیری می

کنند. (ضیایی پرور، ۱۳۸۶ : ۴۵) ارتش های پیشرفته از وجود ماهواره به نفع خود استفاده های زیادی می کنند و این کاربرد نیز سبب کاهش برخورد فیزیکی، خشونت، خونریزی و تلفات منابع

انسانی در جنگ های سخت شده است.

ب) ابزار جنگی : وسایل به کار رفته در جنگ نرم کاملاً با ابزارها و سلاح های جنگ سخت متفاوت است. رسانه ها به ویژه برنامه های کانال های خبری، فرهنگی، سیاسی و... ماهواره ها ، به

عنوان ابزار جنگ نرم مورد استفاده سیاستمداران، دولت ها و حتی ارتش های بزرگ جهان هستند. همانطور که قبلاً نیز ذکر شد، فناوری هایی چون ماهواره هم در جنگ نرم و هم در جنگ سخت

کاربرد دارند.

ج) بازیگران : جنگ نرم بر صفحات تلویزیون ها و میکروفون رادیوهای ماهواره ها جریان دارد و بنابراین فرماندهان اصلی آن مدیرمسئولان ، سردبیران ، خبرنگاران ، مفسران و مجریان

تلویزیونی هستند. در حالیکه سربازان در جنگ سخت افراد نظامی و آشنا به شیوه های رزمی و شیوه های عملیات جنگی در میدان نبرد واقعی و در یک جغرافیای مشخص هستند.

د) هزینه ها : یکی از تاثیرات مهم انقلاب اطلاعاتی را می توان توانایی جنگیدن با خسارات کمتر از گذشته دانست. (عبدالله خانی ، ۱۳۸۶ : ۳۲) منابع مالی و امکاناتی که برای پیروزی در جنگ های

سخت هزینه می شوند، خیلی بیشتر از هزینه های صرف شده در جنگ نرم هستند. از آن گذشته، بازسازی خسارات ناشی از جنگ های سخت و تامین هزینه ضررهای وارد شده چه به مکان ها و چه

به انسان ها فراتر از آن است که بتوان برشمرد. اما این هزینه ها در جنگ های نرم کاهش چشمگیر دارند.

(ذ) زمان و مکان : با وجود امواج ماهواره ها، دیگر مکان و زمان مفهوم خود را دست داده اند. امواج برای عبور از مرز کشورها نیاز به نشان دادن گذرنامه ندارند. و دیگر مانند جنگ سخت،

تصرف مرز جغرافیایی اهمیت ندارد. همچنین، جنگ سخت زمانبر است و گاه سال ها و ماهها طول می کشد اما جنگ نرم محدودیت زمانی ندارد. و با پیشرفت فناوری های نوین ارتباطی روز به روز

مدت زمان جنگ های سخت نیز کمتر شده است و در سال های اخیر، جهان تنها شاهد جنگ های سخت چند روزه و چند هفته ای بوده است. در واقع جنگ نرم بی زمان و بی مکان است.

(و) نحوه و روش های جنگیدن: معمولاً در ارتش ها سلسه مراتب خاصی رعایت می شود و از بالا به پایین درجات و مراتب هر گروه و رسته مشخص است و هیچ سربازی بدون فرمان مافوق خود

نمی تواند دست به عمل بزند. این در حالی است که در جنگ نرم سیستم از حالت خطی خارج شده است و نیروها به صورت شبکه ای و غیر متمرکز فعالیت می کنند.

در سیستم شبکه ای اعضا با استفاده از اطلاعاتی که در اختیار دارند و بر اساس هدف نهایی که رهبر اصلی تعیین می کند، عمل می کنند. این سیستم به آنها استقلال عمل داده و در نتیجه آنها را بسیار

تحرك پذیر و هوشمند می سازد. (ضیایی پرور، ۱۳۸۶ : ۱۸)

در جنگ نرم، به ویژه با استفاده از ماهواره ها و اینترنت در نحوه سازماندهی، استقرار و آموزش نیروها و همچنین تصمیم گیری تحول ایجاد شده است. و شیوه های جنگی سنتی را حتی در زمان

جنگ سخت تاریخ مصرف گذشته و ناکارآمد کرده است.

به طور کلی، با مقایسه جنگ نرم و سخت بر اساس عوامل ذکر شده، می توان اذعان کرد که ورود ماهواره ها به عرصه جنگ منجر به کاهش هر چه بیشتر تلفات جانی، هزینه ها، خسارات و صرفه

جویی در وقت و زمان اختصاص داده شده برای رسیدن به اهداف مورد نظر و کاهش برخورد فیزیکی و خشونت می شود.

برای نمونه در جنگ خلیج فارس، اتکای فعالیتهای نظامی به پیشرفته ترین تکنولوژی های ارتباطی- اطلاعاتی، ماشین ۲۰۰ میلیارد دلاری فضائی آمریکا خود را خوب نشان داد. در این جنگ بیش از

۶۰ ماهواره و حدود ۳ هزار کامپیوتر حضور داشت که به کامپیوترهای آمریکا و کشورهای غربی وصل بود و همان گونه که دیدیم، « هر گرم سیلیسیومی که در آنها به کار رفت، تاثیری بیش از یک

تن اورانیوم» بر جای گذاشت. (مقدمه، ۱۳۸۶ : ۱۳) در بخش های آینده به کاربرد چند منظوره ماهواره ها از جمله در اینترنت اشاره خواهد شد.

تاریخچه ماهواره و مناقشه های حقوقی در عرصه بین المللی

پرتاب اولین قمر مصنوعی یا ماهواره به نام اسپوتنیک یک به فضا توسط اتحاد جماهیر شوروی سابق در چهارم اکتبر ۱۹۵۷، جهان را وارد عصری کرد که در عرض کمتر از نیم قرن جهان را به

دهکده ای کوچک مبدل کرد. ایالات متحده آمریکا نیز جهت عقب نماندن از رقیب دیرینه خود در ۳۱ ژانویه ۱۹۵۸، نخستین ماهواره خود را (اکسپلورر ۱) به فضا فرستاد. در پرتو رقابت این دو

ابر قدرت، روز به روز، دامنه پیشرفت های فضایی گسترش یافت. بر همین اساس، در کنار بهره برداری های مختلف، با ارسال اولین ماهواره مخابراتی (تله استار) به مدار در سال ۱۹۶۲، به تدریج

ماهواره ها- به ویژه ماهواره های پخش مستقیم تلویزیونی- به یکی از مهمترین وسایل ارتباطی بین المللی مبدل شدند. (زمانی، ۱۳۸۰ : ۳)

به هر حال، یک ماه بعد از اینکه شوروی سابق نخستین ماهواره را به فضا پرتاب کرد، مجمع عمومی سازمان ملل متحد، ضمن یادآوری خطرات ناشی از به کارگیری فضا برای مقاصد نظامی،

اعلام کرد که فرستادن اشیاء به فضا، صرفاً به مقاصد مسالمت آمیز صورت خواهد گرفت. (قطعنامه شماره ۱۱۴۸، مورخ ۱۴ نوامبر ۱۹۵۷)

یک سال بعد، مجمع عمومی، تاسیس کوپپوس، کمیته ویژه استفاده صلح آمیز از فضای ماورای جو، پیش بینی کرد. (قطعنامه ۱۳ دسامبر ۱۹۵۸) ایجاد این کمیته با مشکلاتی مواجه شد، و به طور

عمده تحت الشعاع جنگ سرد، مسابقه تسلیحاتی و جو بی اعتمادی بین دولتهای آمریکا و شوروی سابق قرار گرفت. از جمله وظایف محول شده به این کمیته، تهیه گزارش درباره مسایل حقوقی است که

بر اثر کاوش فضا مطرح می شود. حاصل فعالیت این کمیته، اعلامیه اصول حقوقی حاکم بر فعالیت دولت ها در فضا بود که در سال ۱۹۶۳ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسید.

فعالیت دولت ها در فضای ماورای جو که از اوایل دهه ۶۰ مسیر صعودی به خود گرفت، لزوم قاعده مند ساختن این فعالیت ها را بیش از پیش جلوه گر کرد. زیرا این فعالیت ها منافع دیگران را تحت

تاثیر قرار می دهد به طور مثال، امواج تلویزیونی که از طریق ماهواره ها ارسال می شوند، مرزهای کشورها را در می نوردند و وقتی بر حاکمیت دولتها نمی فهمند.

از آنجاییکه ، بین کشورهای طرفدار اصل جریان آزاد اطلاعات و کشورهای طرفدار اصل حاکمیت دولت ها که تاکید بر لزوم کسب رضایت قبلی برای پخش برنامه های ماهواره ای دارند، اختلاف

نظر وجود داشت، تلاش کویپوس برای قانونمند ساختن پخش مستقیم ماهواره ای تقریباً نافرجام ماند.

از جمله می توان به قطعنامه سازمان ملل ۳۷/۹۲ اشاره کرد که در خصوص اصول حاکم بر استفاده دولت ها از ماهواره ها برای پخش مستقیم تلویزیونی است. این قطعنامه که در ۱۰ دسامبر ۱۹۸۲

به تصویب رسید در ماده یک خود ابتدا بر رعایت اصل حاکمیت دولت ها و اصل عدم مداخله را در پخش مستقیم برنامه ماهواره ای تاکید می کند. سپس در ماده ب بند چهار هر گونه پخش مستقیم

برنامه ماهواره ای را تابع حقوق بین الملل از جمله منشور سازمان و معاهده مربوط به استفاده از فضا (۱۹۷۶) و دیگر مقررات ذیربط می داند. (کدخدایی ، ۱۳۸۱ : ۷۸)

هر چند از ابتدای تسخیر فضا ، با فعال شدن کویپوس قواعد و حقوقی برای فضای ماورای جو قرار داده شد و در عرض سیزده سال (۱۹۶۷-۱۹۷۹)

پنج معاهده چند جانبه بین المللی در مورد

فعالیت‌های دولت‌ها در فضای مابرای جو منعقد شد اما پس از سال ۱۹۷۹، و با پیشرفت فن‌آوری‌های نوین ارتباطی این فعالیت‌ها متوقف شد و یا به سطح اتخاذ قطعنامه‌ها و اعلامیه‌های توصیه‌آمیز و

ترغیبی تنزل یافت.

به عبارتی، پخش مستقیم برنامه‌های ماهواره‌ای یکی از مهم‌ترین حوزه‌هاست که تلاش جامعه بین‌المللی برای تمهید قواعد قراردادی و حقوقی در مورد آن هنوز ره به جایی نبرده

است. (زمانی، ۱۳۸۱: ۱۱)

به تدریج برخی از دیگر کشورهای جهان نیز یا خود به فناوری لازم برای پرتاب ماهواره‌های پخش مستقیم دست یافتند و یا با تقویت بنیه مالی خویش به اجاره کانال‌های ماهواره‌ای و پخش مستقیم

برنامه‌های تلویزیونی اقدام کرده‌اند. اغلب این کشورها همان‌هایی هستند که تا سال ۱۹۸۲ سرسختانه از اصل لزوم کسب رضایت قبلی برای پخش برنامه‌های ماهواره‌ای حمایت می‌

کردند. (زمانی، ۱۳۸۱: ۲۳) کشور ایران نیز، اولین بار، در سال‌های ۱۳۷۶ و ۱۳۷۸ با اجاره کانال‌های ماهواره‌ای، و بدون این که خود را ملزم به

کسب رضایت قبلی کشورهای محل دریافت

برنامه های ارسالی خویش احساس کند به پخش مستقیم برنامه های ماهواره ای در اروپا، شما آفریقا و آمریکای شمالی مبادرت کرد.

دریافت برنامه های ارسالی این ماهواره ها در آغاز متضمن استفاده از ایستگاه های تقویت کننده زمینی یا آنتهای حجیم عمومی بود، که امکان دریافت تصاویر ارسالی ماهواره ها را برای گیرنده های

مشخص فراهم می ساخت. از همین رهگذر برنامه های ارسالی ماهواره ای تحت نظارت و کنترل دولت ها قرار می گرفت. (مقدمه، ۱۳۸۰)

اما این ابزار پیشگیرانه کشورهای دریافت کننده برنامه های ماهواره ای چندان دوام نیاورد و خیلی زود کارایی خود را از دست داد. زیرا از دهه ۱۹۸۰ به بعد پیشرفت های فنی این امر را امکان پذیر

ساخت که برنامه های ارسالی ماهواره ها، به طور مستقیم و با کیفیت بالا توسط مردم دریافت شود. در این حالت دخالت دولت تا حد زیادی منتفی شد. در واقع عملاً به حاکمیت دولت ها وقعی نهاده

نشد.

و تقابل بین اصل «حاکمیت ملی دولت ها» که بلوک شرق و برخی کشورهای توسعه یافته طرفدار آن بودند، در برابر اصل «جریان آزاد اطلاعات» که

بلوک غرب به رهبری آمریکا طرفدار آن

بودند، بیشتر شد. در نهایت، پخش برنامه های تلویزیونی از طریق ماهواره، پس از آغاز فعالیت های فضایی آن از ۱۹۵۷، از اواخر دهه ۸۰ به سرعت گسترش یافت. و بسیاری از کشورهای جهان

ماهواره را به خدمت گرفته و از طریق آن شروع به پخش برنامه های تلویزیونی کردند. از سال ۱۹۸۱، تلویزیون «ان اچ کی» ژاپن پخش مستقیم ماهواره ای را شروع کرد.

در سال ۱۹۶۲ ماهواره «تله استار» با امکان ارسال برنامه های زنده تلویزیونی از آمریکا به مقصد اروپا به فضا پرتاب شد و در مدار زمین قرار گرفت.

و برای تماشاگران اروپایی نیز، سال ۱۹۸۹، سال ورود تلویزیون ماهواره ای به اروپا بود. برنامه شبکه تلویزیونی بین المللی سی ان ان که کانال شبانه روز خبری است از طریق ماهواره «

اینتلست» که بر فراز اقیانوس اطلس قرار دارد پخش می شود. (اشرافی، ۱۳۸۰: ۲۹۲)

کاربرد ماهواره به عنوان یکی از ابزارهای اصلی جنگ نرم :

ماهواره ها در بسیاری از علوم و فنون (شامل بیوتکنولوژی، شیمی، فیزیک، مخابرات، هواشناسی، عملیات نجات در دریاها و...)، مسایل نظامی (ماهواره های جاسوسی، آزمایش های هسته ای و

میکروبی و استقرار پایگاههای نظامی فضایی) و ارتباطات رسانه ای ماهواره ای کاربرد دارند.

از آن گذشته، ماهواره، به ویژه، یکی از وسایل ارتباطی است که پس از اختراع، به سرعت مراحل تکمیل و تکامل خویش را پشت سر گذارده و امروزه به عنوان یکی از ابزارهای منحصر به فرد

در انتقال تصاویر و پیامهای رادیویی و تلویزیونی در جهان ارتباطات مطرح شده است. ماهواره ها، در کنار دارا بودن کارکردها و ویژگی های دیگر رسانه ها و فناوری های نوین مثل اطلاع رسانی

، ایجاد همبستگی، آموزش و سرگرمی ویژگی متمایزی نسبت به سایر رسانه ها دارد.

بهره برداری چند منظوره از ماهواره، به دلیل ادغام و پوشش دادن رسانه های رادیو، تلویزیون و دیگر رسانه ها و سرعت آن در اطلاع رسانی (حتی بیش از سرعت اینترنت) دربرگیری آن را نسبت

به سایر رسانه ها بیشتر کرده است. و همین ویژگی خاص ماهواره است که منجر به گسترش جنگ نرم در دنیای کنونی شده است. در حال حاضر دریافت فرکانس های رادیو ها و تلویزیون های

متعددی از طریق آنتن های ماهواره ای میسر شده است:

رسانه رادیو با توجه به ویژگی سرعت در انتشار و وسعت پوشش مخاطب، از قدرت تاثیرگذاری بالایی در میان مخاطبان برخوردار است. با وجود پیشرفت های چشمگیر در تکنولوژی های ارتباطی،

هنوز هم رادیو به عنوان یکی از رسانه های مهم و موثر در جنگ رسانه ای مورد بهره برداری قرار می گیرد. (ضیایی پرور، ۱۳۸۷، ۲۶۹ : ۲۶۹) و امکان دریافت فرکانس های رادیوها به صورت

دیجیتالی و از طریق ماهواره آسان تر و سریع تر شده است.

همچنین شبکه های تلویزیونی ماهواره ای یکی از روش های مهم جنگ رسانه ای است. این شبکه ها، اکثرا در آمریکا استقرار داشته و از طریق اجاره کانال های ماهواره ای تصاویر خود را به مناطق

مختلف جهان مخابره می کنند.

از طرفی، می توان یک شبکه تلویزیون ماهواره ای مخصوص کامپیوتر و اینترنت راه اندازی کرد و از طرف دیگر، با استفاده از اینترنت، سایت ها و وبلاگ ها، روش استفاده از آنتن ها و

رسیورهای ماهواره ای و نحوه عبور از پارازیت ها را تشریح کرد. در برخی از سایت ها و وبلاگ های مخصوص ماهواره آنچنان از جزئیات فنی کانال

ها، سیگنال ها و مشخصات آنتن ها و ان ال

پی (NLP) سخن به میان می آید که هر مخاطبی با داشتن سطح اطلاعات اندکی می تواند از آن استفاده کند. (وبلاگ دنیای ماهواره ها)

ابعاد مثبت و منفی ماهواره ها :

اکثر پدیده های جهان دو بعد دارند و می توان از آنها در جهت مثبت یعنی در جهت اعتلا و ترقی در زمینه های مختلف ، یا در جهت منفی یعنی در جهت نابودی یا انحطاط فکری و فرهنگی استفاده

کرد. رسانه ها نیز از این قاعده مستثنی نیستند. به ویژه پدیده ای چون ماهواره که به عنوان یک رسانه (و حتی به عنوان یک وسیله مخابراتی و ...) از ماهیت چند سویگی برخوردار است. و یکی از

کاربردهای وسیع به ویژه در چند سال اخیر، سرعت بخشیدن و بسط دادن به جنگ نرم است. شبکه های خبری رادیویی و تلویزیونی ماهواره ای، شبکه های ویژه طرفداران و مخالفان کشور، و حتی

شبکه هایی که به ظاهر برای سرگرمی و پرکردن اوقات فراغت مخاطب به طور شبانه روزی فعالیت می کنند، در کنار دیگر رسانه های مکتوب و اینترنتی به راحتی به ابزاری برای به راه انداختن

جنگ نرم در قالب عملیات روانی، شایعه پراکنی، ایجاد جنگ روانی و تبلیغات سیاسی و ... تبدیل شده اند.

در واقع ، پخش مستقیم ماهواره ای متضمن ابعاد مثبت و منفی بسیاری است. از جمله جنبه های مثبت آن می توان به برنامه های فرهنگی، آموزشی و اطلاع رسانی همگانی اشاره کرد. از سوی دیگر،

امکان سوء استفاده از این فناوری برخی ملت ها را نگران کرده است؛ مداخله در امور داخلی، تبلیغات سیاسی و تجاری، تهاجم به اخلاقیات و ارزش های ملی و تجاوز به حقوق مالکیت معنوی از

جمله این موارد است. (زمانی، ۱۳۸۱ : ۱۱)

ابعاد مثبت ماهواره:

۱- ماهواره امکان ارتباط نقاط مختلف جهان را تسریع می کند و به ما امکان می دهد تصاویر دورترین نقاط جهان را مستقیماً مشاهده کنیم.

۲- ماهواره در زمینه های مختلف زمین شناسی، هواشناسی، نقشه برداری، گفت و گوهای تلفنی، تلکس، نمابر و ... به ما یاری می دهد.

۳- ماهواره وسیله ای است که ابنای بشر را با وجود اختلاف در نژاد، زبان، فرهنگ، نوع حکومت و غیره از احوال و اخبار یکدیگر آگاه می کند. امروزه بسیاری از برنامه ها و فیلم هایی که از

طریق تلویزیون های داخلی پخش و عرضه می شود از طریق ماهواره ارسال می شوند و در دسترس تمام جهان قرار می گیرند.

۴- از طریق ماهواره می توان در کوتاهترین زمان ممکن و بدون نیاز به طی مسافت به دورترین سرزمین جهان سفر کرد و از اخلاق و عادات مردم آن سوی دنیا مطلع شد (ناجی، ۱۳۸۱: ۱۱۳)

۵- سرعت و دقت ارائه اخبار

۶- کم هزینه بودن

۷- جلوگیری از هدر رفتن منابع انسانی و نجات جان انسانها

۸- بهینه سازی ساختار اطلاع رسانی کشورها

ابعاد منفی ماهواره:

۱- استفاده نظامی در زمان جنگ و افزایش ویرانی ها و خسارتها.

۲- ایجاد تفرقه و اختلاف بین اقوام مختلف از طریق برنامه های هدفمند فرهنگی و تمديد کردن حاکمیت ملی

۳- به راه انداختن تبلیغات سیاسی و عملیات روانی

۴- تهییج توده و تحت تاثیر قرار دادن آنها به نفع اهداف عده ای خاص

و بالاخره

۵- به راه انداختن جنگ نرم علیه دولت ها و کودتا و تحت تاثیر قرار دادن افکار عمومی در جهت منفی با ارائه اخبار ضد و نقیض و تبلیغات منفی.

نمونه هایی از جنگ نرم علیه ایران :

از آنجایی که در سال های اخیر ، مطالب فراوانی در مورد جنگ نرم علیه ایران ارایه شده است، در این بخش تنها به صورت اجمالی، نمونه هایی از آن ذکر می شود: برای مثال یکی از ابعاد جنگ

رسانه ای غرب علیه ایران که در هر ساعت از شبانه روز قابل تامل است، همین جنگ رسانه ای مبتنی بر رادیوها است که با ساده ترین ابزارها (یک رادیوی موج کوتاه) و در تمام مدت ۲۴ ساعت

شبانه روز و در تمام مناطق حتی دور افتاده ترین روستاها و توسط تمام قشرها، از بی سواد تا دانشمند، از زن و مرد تا کارگر و دانشجو و ... قابل شنود است. (سایت گویا) رادیوهایی که ، هم اکنون ،

به مدد ماهواره ها بیش از گذشته قابل دسترس هستند.

همچنین ، در حال حاضر، بیش از ۳۲ رادیو به زبان فارسی برای ایرانیان و سایر فارسی زبانان جهان که برخی آمارها، آنها را بیش از ۱۵۰ میلیون نفر تخمین زده اند، برنامه پخش می کنند.

مثال دیگر، تعداد تلویزیون هایی است که از طریق ماهواره ها در دسترس عموم قرار می گیرند. بیش از ۱۵ کانال تلویزیونی فارسی زبان برای جمعیت فارسی زبان در سراسر جهان برنامه پخش می

کنند. و کنگره آمریکا نیز برای حمایت از آنچه فعالیت های مدنی و رسانه ای در ایران می نامد، بودجه های کلانی اختصاص می دهد.

به طور کلی می توان گفت، بحث راه اندازی جنگ نرم علیه ایران و پیامدهای آن نیاز به پژوهش و تحقیق علمی و همه جانبه دارد. زیرا تا چیستی و شیوه های عملکردی این مقوله، که با پیشرفت

رسانه های جدید از جمله ماهواره ها، بارزتر و برجسته تر شده است، به طور علمی شناخته نشود، نمی توان با آن به صورت کارآمد مقابله کرد.

انواع تاکتیک های خبری و راهکارهای مقابله با جنگ نرم :

در این بخش عمده ترین تاکتیک ها و روش هایی که در رسانه ها و شبکه های خبری ماهوارهای برای به راه انداختن جنگ نرم علیه کشورها و دولت ها استفاده می شود، بررسی می شوند. تاکتیک

هایی که آگاهی نسبت به آنها توسط متخصصان، اقشار گوناگون مردم ، به ویژه جوانان و دانشجویان می تواند راهکاری باشد برای مقابله با جنگ نرم. زیرا اگر مردم به پشت پرده مطالب رسانه ها پی

ببرند و با دیده شک و تردید آنها را نقادی کنند، نگرانی هایی که رسانه های مخرب از جمله کانالهای ماهواره ای وجود دارد، کمتر خواهد شد.

همچنین ، از دیگر نکاتی که باید به آنها توجه نشان داد، سانسور نکردن اخبار و رویدادهای مهم سیاسی اجتماعی در کشور ، پیشدستی بر اخبار شبکه های خارجی با سرعت عمل و ارائه اطلاعات

درست از رسانه های داخلی به ویژه صدا و سیما ، جذب نیروهای متخصص در رشته های ارتباطات اجتماعی ، فناوری اطلاعات و روابط عمومی و ... ، پاسخ به شبهه های ایجاد شده توسط سران

جنگ نرم با دعوت از نخبگان و کارشناسان علوم انسانی، به روز کردن تجهیزات رسانه ای به خصوص در بخش ماهواره ها و ایجاد پرسش برای مخاطبان و برجسته سازی مسائل مهم و کلیدی ملی

و جهانی مثل تبعیض های سازمان ملل در زمینه پی گیری نیروگاه های هسته ای اسرائیل (در مورد آن همیشه سکوت کرده اند) و حق وتو (که تنها چند قدرت بزرگ از آن برخوردارند و ...

از آن جایی که یکی از راهکارهای مقابله با جنگ نرم ، داشتن مهارت و تخصص در شناخت روش های به راه انداختن جنگ روانی و رسانه ای و معرفی آنها به افکار عمومی است، در بخش بعدی

، تاکتیک ها و روش هایی که در رسانه ها و به ویژه شبکه های ماهواره ای مورد استفاده قرار می گیرد، به طور مختصر، بررسی می شوند،

انواع تاکتیک های خبری :

انواع بی شماری از فریب و خودفریبی در انبوه داده ها و اطلاعات و دانشی که هر روز به بیرون جریان می یابد، دیده شده است که به ماساژ پیام معروف هستند. تاکتیک حذف، تاکتیک کلی بافی،

تاکتیک زمان بندی ، تاکتیک قطره چکانی ، تاکتیک موجی و تاکتیک تبخیر از جمله تاکتیک های ماساژ پیام به شمار می آیند. (سلطانی فر، ۱۳۸۲ : ۲۲)
برخی از این تاکتیک ها که کاربرد بیشتری

نسبت به انوا دیگر دارند ، در این جا تشریح می شوند. زیرا یکی از راه های مقابله با جنگ نرم، آشنایی و داشتن تسلط کامل بر تاکتیک های خبری است:

۱- تاکتیک حذف : براساس این تاکتیک قسمتهای مهمی از خبر به دلایلی که از پیش طراحی شده و به شکلی هدفمند صورت گرفته است، حذف می گردد تا زمینه را برای پخش شایعه مهیا نماید.

سلطانی فر ، ۲۳:۱۳۸۲) این تاکتیک منجر به ایجاد ابهام و تردید در افکار عمومی می شود. همچنین گاهی از این روش برای حذف دیدگاههای دیگر طرفهای مناقشه و در نتیجه قضاوت یک طرفه

جامعه نسبت به رویداد مورد نظر یه ویژه رویدادهای سیاسی می شود.

۲- تاکتیک کلی بافی : کلی بافی تاکتیکی است که در آن جزئیاتی که ممکن است مخالفت سیاسی را برانگیزد را با لعابی از مطالب غیو واقعی می پوشانند. در پخش این تاکتیک سعی می شود بدون توجه

به مسایل اصلی و عمیق در خبر و بدون ریشه یابی به موضوعی که منعکس می شود، به حواشی پرداخته ، به خبر لعاب بزنند و شاخ و برگ آن را اضافه کنند و خواننده را در سطح نگه دارد. (همان

منبع: ۲۳)

۳- تاکتیک موجی : در قالب این تاکتیک شبکه های خبری ماهواره ای چنان خبر و مطلب بر سر مخاطب می ریزند تا در اطلاعات غرق شود و دیگر

نتواند واقعیت‌های اساسی را دریابد. به طور مثال

قسمت اعظم، مدت زمان پخش خبر در شبکه های خبری ماهواره به رویداد مورد نظر اختصاص می یابد.

۴- سابقه نویسی : سابقه نویسی یا همان پیشینه نویسی یکی از روش هایی است که در تهیه اخبار برای جریان سازی و مسیردهی به اخبار کمک شایانی به روزنامه نگار و (خبرنگار) می

کند. تاکتیک سابقه نویسی از متداولترین و پرکاربردترین رسانه های خبری است. در این تاکتیک خبرنگار با تکیه بر حوادثی که در گذشته اتفاق افتاده و خاطره آن همچنان در اذهان عمومی به جا

مانده، آنها را به گونه ای به حوادث و موضوعات جدید ربط می دهد و پیام مورد نظر خود را به مخاطب القا می کند. استفاده از این تاکتیک به منظور تاکید یا ایجاد یک جریان مخال فکری نسبت به

یک رویداد یا موضوع صورت می گیرد. (سلطانی فر، ۱۳۸۲ : ۱۸)

به طور کلی، تاکتیک هایی چون درشت نمایی ، دستچین کردن پیام ، تظاهر به سانسور ، مبالغه ، دستکاری آماری، تقابل، استفاده از نخبگان ، نخبه سازی ، تظاهر به بی طرفی ، تکرار و تاکید بر

پیام خاص، پیشگویی های مغرضانه و استفاده از کنایه و .... به طور روزمره در تنظیم اخبار به کار می رود و همراه با نشان دادن فیلم ها و عکس

های خبری در شبکه های گوناگون ماهواره ای

تاثیر بیشتری بر مخاطب و افکار عمومی دارد.

نتیجه گیری :

امروزه، اغلب کشورهای جهان اقدام به پخش برنامه های تلویزیونی از طریق ماهواره می کنند و در کشورهای غربی، علاوه بر دولت ها، شرکت های خصوصی نیز به پخش برنامه های ماهواره ای

مشغول هستند. ماهواره ها با ویژگی های منحصر به فرد خود در تغییر جبهه جنگ سخت از مرزهای زمینی کشورها بر صفحات تلویزیون و تغییر بازیگران اصلی آن از سیاستمداران به خبرنگاران،

فیلمسازان، کارشناسان فناوری های اطلاعاتی - مخابراتی و مفسران خبر نقشی اساسی دارند و ضمن مرزبندی و بارزتر کردن تفاوت های مطرح شده بین جنگ نرم و سخت، باعث نرم شدن هر چه

بیشتر جنگ ها و کوتاه شدن یا از بین رفتن جنگ سخت می شود.

هر چند، محتوای جنگ نرم هنوز همان شیوه های فریب، عملیات روانی، تبلیغات سیاسی و به راه انداختن جنگ روانی برای رسیدن به اهداف خاص است ولی پیشرفت وسایل ارتباط جمعی در قرن

های متمادی کیفیت و عملکرد این محتوا را افزایش داده است و در نتیجه تاثیرپذیری افکار عمومی و توده ها سریع تر و سهل الوصول تر شده است. و در حال حاضر با وجود ماهواره ها جنگ نرم

سنتی وارد مرحله جدیدی شده است و آن را نرم تر کرده است.

به اعتقاد هارولد لاسول ، از نخستین پژوهشگران ارتباطات جمعی آمریکا، دیگر امکان سوزاندن خودسر افراد در جهنم رقصان جنگ نیست، بلکه یک ابزار نو و ظریف تری باید پیوند میان هزاران

و حتی میلیون ها انسان را با ملغمه ای از نفرت و اراده و امید فراهم سازد. (برن و دیویس ، ۱۳۸۷:۱۳۸)

به طور کلی، می توان گفت، عوامل و فاکتورهایی چون افزایش و ارتقای کمی و کیفی برنامه های رادیو و تلویزیون، ایجاد کانال های خبری ماهواره ای، اعتمادسازی بین مردم با ارائه اخبار درست،

استفاده از افراد متخصص در رشته ارتباطات، تامین بودجه و اعتبار برای شبکه های خبری ، چندسویه نگری، چندصدایی و ارائه محتوای غنی به مخاطب ، عدم تعصب در طرفداری از یک گروه

خاص و برعکس تخریب نکردن گروههای دیگر در رادیو و تلویزیون می توانند در مبارزه با جنگ نرم تاثیرگذار و نتیجه بخش باشند.

زیرا با وجود ماهواره و ارایه اخبار لحظه به لحظه توسط گروه‌های مختلف و شبکه‌های متنوع، روش‌های سنتی، به خصوص روش سانسور دیگر تاثیری در مخاطب ندارد و تنها سبب افزایش بی

اعتمادی مخاطب می‌شود.

منبع: ارتباطات رنگی

ماهواره؛ اسلحه دشمن در جنگ نرم

جنگ تحمیلی عراق علیه ایران را مسلماً هیچ ایرانی فراموش نکرده و نخواهد کرد. غرض از یادآوری آن جنگ و دفاع قهرمانانه این بود که بگوییم که پایمردی جوانان ما در آن دفاع مقدس چه

برکاتی داشته که بهتر است این برکات را از زبان رهبر کبیرمان بیان نمایم: آنجا که فرمودند: ((ما مظلومیت خود و ستم متجاوزان را در جنگ ثابت نمودیم در این جنگ بود که انقلابمان را به جهام

صادر کردیم در این جنگ بود که پرده از چهره تزویز جهانخواران را کنار زدیم ما در جنگ ریشه‌های انقلاب اسلامی مان را محکم کردیم و...)) البته اگر این جنگ برای ما برکاتی داشت، از

طرفی دشمنان ما را نیز بیدار کرد. زیرا دشمن در این جنگ بود که فهمید که با این ملت نمیشود با زبان زور صحبت کرد و با جنگ نمی‌شود که این ملت عاشورای را شکست زیرا اینها دست

پرورده مکتب عاشورای حسینی هستند و مرگ و شهادت را نورزی عظیم میدانند. از اینرو به فکر توطئه ای که این ملت را بتواند از اسلام و جهاد و شهادت دور ساخته، به همین خاطر به حربه ای

متوسل شدند که از آن نتیجه گرفتند بودن! آندلس! بله در قضیه آندلس وقتی دیدند که نمیتوانند بر مسلمانان چیره شوند، شروع به توطئه کردند: ۱ - انحراف جوانان و مسلمانان را در دستور کار خود

قرار دادند ۲- اختلاف افکنی در بین نخبگان مسلمان را روح دادند! و با این دو حربه توانستند که مسلمانان را شکست دهند.

امروز دشمن با فرستادن ۲۰۳ ماهواره که ۸۰ تای آن در ایران قابل دریافت هستند کارش را برای تخریب باورها و ایمان قلبی مردم مسلمان ایران آغاز کرده است و به علاوه ۸۰۰۰ کانال تلویزیونی

که ۲۰۰۰ کانال آن در ایران قابل دریافت هستند و به زودی هر ۸۰۰۰ کانال قابل دریافت می شوند، ۳۸۰ کانال شبانه روزی برای ایران بر نامه پخش می کنند که اکثر ضد مذهب هستند، ۱۲۰۰

کانال شو و موزیکال هستند، ۲۵۰ کانال اختصاص به کودکان و نوجوانان دارد که باعث انحراف جوانان و از هم پاشیدگی کانون گرم خانواده هستند. بیشترین ماهواره های که علیه ایران به فعالیت

مشغول هستند مال کشورهای آمریکا، انگلیس و آلمان هستند.

استراتژی تلویزیون های ماهواره ای: ۱- دامن زدن به فرهنگ پرخاشگری ۲-
بزرگنمایی واقعیت های کوچک ۳- تخریب شخصیت های مورد توجه ۴-
استراتژی تبلیغ روی تبلیغ ۵- اسطوره سازی ۶-

نفوذ پذیر کردن دیوارهای خانواده ۷- هدف قرار دادن هیجانات و احساسات
مخاطبین و نشان دادن مخاطب پای ماهواره و ارضاء کردن آنها و علاقمند شدن
به آنها ۸- خوبیت زدایی ۹- مشروعیت زدایی

۱۰- باور زدایی ۱۱- نا کار آمدنشان دادن رسانه های ملی ۱۲- جلوگیری از
الگو شدن ایران برای دیگر کشورها ۱۳- تضعیف هویت های ایران اسلامی
۱۴- به چالش کشیدن ثبات و امنیت سیاسی،

اقتصادی و امنیتی ایران ۱۵- تضعیف وحدت ملی ۱۶- گسترش تفکرات الحادی
۱۷- سوزن سازی ۱۸- گسترش بی اعتمادی ۱۹- گسترش تنش قومی ۲۰- ترویج
خشونت ۲۱- سست شدن بنیاد خانواده ها و

غیره

آیا نیاید به این مضلات بنیدیشیم؟! و نباید بنیدیشیم که چرا دشمنی که ما را
تحریم گسترده قرار داده و حتی دارو را از بیماران صعب العلاج ما دریغ می
کنند و به هیچ خصیصه انسانی پایبند نیست،

چگونه با دست و دلبازی راضی گردیده که هزینه های میلیاردی ماهواره ها
را برای پخش برنامه برای مسلمانان، متقبل می شود؟! آیا می شود باور کرد
دشمنی که به غیر از نابودی ما به چیز دیگری

نمی اندیشد، برای دلسوزی این همه برنامه و شبکه تلویزیونی را تاسیس تا ما ایرانیان از آن لذت ببریم!!

آیا هیچ انسان عاقلی این را می پذیرد؟! آیا یک انسان عاقل و بالغ با توجه به برنامه های استعماری و تخریب ایمان و باورهای قلبی انسان که دشمن در برنامه استعماری خود توسط ماهواره ها آن را

دنبال می کند، می پذیرد که با چنین دشمنی دوستی کند و آن را وارد حریم خصوصی خود کند؟! متأسفانه برعکس جنگ سخت که دشمن معلوم بود، سنگرهای دشمن و خطی که در آن مستقر بود کاملاً

هویدا و آشکار بود، اما امروز در این جنگ نرمی که دشمن علیه اسلام و انقلاب اسلامی ایران شروع نموده خط اول دشمن از جبهه ها خارج و وارد شهرها و خانه هایمان شده! اگر دیروز از دشمن

نفرت داشتیم و برای نابودش اسلحه به دست می گرفتیم و با او می جنگیدیم، اما امروز این خود ما هستیم که با دست خودمان دشمن را حمایت و او را وارد شهرها و خانه هایمان کرده ایم. آن نفرت از

دشمن امروز به دوستی با دشمن ختم گردید دشمنی که ما او را دوست می پنداریم!

ماهواره و شبکه های ماهواره ای!! چرا به خود نمی آییم؟! چرا دشمن را نمی بینیم اما او را دوست می پنداریم!! می دانید که بی بند و باریهایی که امروز شاهدش هستیم، از هم پاشیدگی کانونهای گرم

خانواده، تهی شدن از ایمان و غیره کمترین هزینه ای است که از وارد کردن ماهواره به درون خانه هایمان می پردازیم! پس لازم است و می طلبد که همه باهم بسیج شویم مانند دفاع مقدس که مقابل

استکبار شرق و غرب و لوحه های قد و نیم قد آن ایستادیم و حسرت یک وجب از خاکمان را در سینه پرکینه شان گذاشتیم و نگذاشتیم که کشورمان در اشغال آن نانجیبیان بماند، امروز نیز همانند آنروز

ها به دفاع از حریم خانه، دین و مذهب مان برخیزیم و به دشمن اجازه ندهیم که بنیاد های اعتقائیمان را سست و بعد از قبل این سستی به تاراج همه چیزمان پردازد! آندلس باید درس عبرتی باشد هم

برای آحاد ملت و هم برای نخبگان! یک مسلمان نباید از یک سوراخ دو بار گزیده شود!!!

منبع : دانا

مضرات ماهواره از نظر دین و اخلاق

به دلیل تسلط منحرفان بر این شبکه ها و تبلیغات شیطانی و زهر آگین آنها برای کشورهای جهان سوم، يك نوع شبیخون فرهنگی بر این جوامع صورت گرفته است که اگر حد و مرزی برای استفاده

از این امکانات وجود نداشته باشد، مسلماً عوارض نامطلوب آن، بر فوایدش غلبه خواهد کرد.

تجربه نشان داده است که استفاده های ناسالم از امکانات ماهواره بیش از بهره های مفید آن است. از این رو تا زمانیکه فرهنگ صحیح استفاده از ماهواره

شکل نگیرد و نیز برنامه های داخل، جواب

گویی نیازها نباشد، محدودیت در استفاده از این ابزارها به نفع فرهنگ جامعه و استقلال فکری، سیاسی و اجتماعی آن است.

علاوه بر این روشن است که هر ابزاری، در صورت مضر بودن در هر زمانی و مکانی، خلاف عقل و شرع است. ماهواره که یکی از مصادیق بارز این ابزارهاست، به نوبه خود می‌تواند از

جنبه‌های مختلف به انسان آسیب برساند. بعضی از این آسیب‌ها به شرح ذیل است:

۱. خود فراموشی؛ سؤال جدی‌ای که پیش روی هر انسانی است این است که آیا عالم بر او می‌گذرد یا او بر عالم می‌گذرد؟ به عبارت دیگر این حوادث است که بر انسان، تأثیر می‌گذارد یا انسان بر

آن‌ها تأثیر می‌کند؟ پاسخ واقعی این است که انسان، بایستی بر عالم تأثیر گذار باشد. و این اشرف مخلوقات است که می‌باید، عالم را تکامل ببخشد و لی متأسفانه، ماهواره این حقیقت را منقلب می‌کند، و

انسان را طفیل عالم و خود می‌کند و این موجب می‌گردد که انسان، برای شناختن حقیقت و ماهیت خود گامی پیش نگذارد.

خداوند می‌فرماید: "وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ" (حشر، ۱۹) و همچون کسانی نباشید که خدا را فراموش کردند و خدا نیز آنها را به "خود فراموشی" گرفتار کرد، آنها

فاسقاندند."

۲. خدا فراموشی؛ از آن جا که انسان بالفطره خداجوست؛ شیطان از طریق هواخواه و شیطان پرست، بسترهای مختلفی را برای انحراف این سرشت به کار می‌گیرند که ماهواره یکی از آنهاست. بنابراین

ماهواره با برنامه نامناسب نیز باعث خدا فراموشی در انسان می‌شود. خداوند درباره کارهای منافقان می‌گوید: "مردان منافق و زنان منافق، همه از یک گروهند، آنها امر به منکر، و نهی از معروف

می‌کنند؛ و دستهایشان را (از انفاق و بخشش) می‌بندند؛ خدا را فراموش کردند، و خدا (نیز) آنها را فراموش کرد." (توبه، ۶۷)

۳. افسردگی؛ یکی دیگر از بیماریهاست که می‌تواند دامنگیر روح بشر در اثر مشاهده ماهواره باشد به علت این که ماهواره، هرگونه تحرک و فعالیت را از انسان گرفته و روح را از هرگونه فعالیت و

تحرک باز می‌دارد و در واقع به جای این که روح بشر را فعال و رسیدن به کارهای مثبت بکند او را منفعل و بی‌تحرک می‌کند که روح در اثر آن پس از مدتی افسرده می‌گردد. خداوند با اشاره به

مواهب بزرگی که در انتظار مؤمنان راستین، و بی‌توفیقی‌هایی که دامنگیر افراد لجوج می‌شود، شرح داده و می‌فرماید: آن کس را که خدا بخواهد هدایت کند، سینه‌اش را برای (پذیرش) اسلام، گشاده

می‌سازد؛ و آن کس را که (بخاطر اعمال خلافش) بخواهد گمراه سازد، سینه‌اش را آنچنان تنگ می‌کند که گویا می‌خواهد به آسمان بالا برود."

۴. آلودگی روح؛ واضح است که روح انسان از رهگذر اعضا و جوارح صیقل شده یا کدر می‌شود. چشم در این راستا، از جایگاه مهمی برخوردار است و می‌تواند نقشی مهم در صافی یا تیرگی روح

بازی بکند، زیرا هرگاه انسان به اشیاء خوب و مطهر چشم افکند روحش نیز مقدس می‌شود و بالعکس با مشاهده اشیاء ناپسندیده، در اثر ارتباط روح با اعضا، روح نیز تاریکی پیدا کرده و نمی‌تواند خود را

از رذایل پیرایش کند و حتی خود نیز به انواع ناپسندیها آلوده می‌شود؛ چرا که آیه ذیل، ارتباط میان اعضا و روح انسان را ثابت می‌کند. خداوند می‌فرماید:

"قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَرِهِمْ وَ يَحْفَظُوا

فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ؛ (نور، ۳۰) به مؤمنان بگو چشم‌های خود را (از نگاه به نامحرمان) فرو گیرند، و عفاف خود را حفظ کنند؛ این برای آنان پاکیزه‌تر است؛ خداوند از آنچه

انجام می‌دهند آگاه است." به همین سبب، افرادی که ماهواره را مشاهده می‌کنند روحشان غضبناک یا شهوت ران می‌شود؛ چرا که بیش‌تر برنامه‌های ماهواره، یا قوه غضب انسان را هدف می‌گیرد و یا

قوة شهوت او را دنبال می‌کند. البته به استثنای برنامه‌های علمی و سازنده که سخنی در آنها نیست.

۵. انزوا و گوشه نشینی؛ ماهواره به لحاظ تنوع در کمیت و کیفیت، انسان را از متن جامعه بیرون کشیده و در خود محصور می‌کند تا آن جا که هیچ واکنشی در قبال سیاستهای خارجی تنظیم شده از

سوي حاکمان خود نشان ندهد. از این‌رو، روح انسان را منزوي کرده و انسان،
ایثار و محبت به هم نوع و احساس مسئولیت در قبال جامعه و دیگران را به
طور کلي براي خود بي معنا مي بیند.

با توجه به توضیحاتی که عرض شد ماهواره دارای ضرر است و کمتر کسی
پیدا می شود که ماهواره برایش مفید باشد.

منبع : پرسمان قرآن

تاثیر ماهواره بر خانواده

برنامه های ماهواره و تهاجم فرهنگی:

کشورهای غربی و سلطه گر به موجب مقابله با فرهنگ های ارزشی و اصیل
مشرق زمین اقدام به طراحی وسایل و برنامه های مختلف فرهنگی نموده اند که
در این میان ماهواره ها به دلیل دسترسی

آسان عموم مردم در تمامی کشورها به عنوان ابزاری قوی در دست
سلطه گران قرار گرفته است. لذا بر همگان لازم است تا با روشن بینی کافی در
جهت مبارزه با تهاجمات فرهنگی ایستادگی نموده و

در راستای تقویت هویت ملی و دینی ایران اسلامی تلاش نمایند.

فرهنگ، میراث گران بها و حاصل هزاران سال تلاش فکری، هنری و صنعتی
نسل های گذشته یک ملت است. هر نسلی، اندوخته های فرهنگی و تجارب
زندگی خویش را با شیوه های گوناگون به نسل

بعدی منتقل می‌سازد. نسل بعد نیز اندوخته‌های خود را بر آن می‌افزاید و آن را به نسل بعد از خویش انتقال می‌دهد. این جریان، همواره در طول تاریخ ادامه داشته است؛ همان گونه که شخصیت یک

فرد، حاصل تجربیات فردی او است و موجب امتیازش از دیگر افراد می‌شود، فرهنگ یک جامعه نیز حاصل هزاران سال تجربه تلخ و شیرین آن جامعه است و این فرهنگ جامعه است که هویت آن

را شکل داده و آن را از جوامع دیگر، متمایز می‌سازد. این فرهنگ و فضای فرهنگی، چونان فضای اطراف ما را کاملاً احاطه کرده و در تمام صحنه‌های زندگی فردی و اجتماعی خود، آن را لمس

کرده و از آن تأثیر می‌پذیریم.

فرهنگ، بسان هر کالای گران بهای دیگر، همواره در معرض خطر دستبرد راهزنان و شیادان قرار داشته است؛ به ویژه در قرن‌های اخیر که کشورهای قدرتمند و استعمارگر جهان، به دو دلیل عمده،

سعی در انهدام و نابودی فرهنگ جوامع و ملل دیگر داشته‌اند:

الف) دستیابی به اغراض سیاسی و اقتصادی

استعمارگران برای آن که سرنوشت یک ملت را به دست گرفته، از منابع عظیم مادی و معنوی آنان به نفع خویش بهره برداری کنند، در گام نخست،

تلاش می‌کنند تا موانع فرهنگی را که جدی‌ترین

مانع بر سر راه آن‌ها به حساب می‌آید، از سر راه خویش بردارند؛ بدین منظور، از ابزار و شیوه‌های گوناگون، به ویژه برنامه‌های به ظاهر جذاب ماهواره‌ای، فرهنگ بومی را تضعیف و فرهنگ

خویش را ترویج می‌کنند. بدین ترتیب، مردم کشورهای مورد تهاجم، از فرهنگ خویش فاصله گرفته، با آن بیگانه شده و به فرهنگ بیگانه و استعماری روی می‌آورند.

ب) جهانی کردن فرهنگ غربی و آمریکایی

در سال‌های اخیر، برای سرمداران کشورهای سلطه‌گر، خود جهانی کردن فرهنگ غربی، اهمیت بسیار پیدا کرده است. این نظر علاوه بر استفاده از وسایل سیاسی، تبلیغاتی و صنعتی، با نظریه‌های

شبه علمی نیز پشتیبانی می‌شود. مثلاً، نظریه دهکده جهانی مک لوهان و امثال آن، با صراحت سعی بر آن دارد که زمینه را برای پذیرش فرهنگ غربی مساعد کرده و از حساسیت‌هایی که ممکن است

در مقابل آن ابراز شود، بکاهد. بنابراین، در اثر این حمله فرهنگی دشمن، مردم نخست دچار شک و تردید در مثبت بودن فرهنگ ملی و دینی خود شده و باورهایشان را نسبت به کارایی فرهنگ

خویش از دست می‌دهند و سپس، به تدریج، آماده تمایل و جذب فرهنگ بیگانه، دست کم جنبه‌هایی از آن می‌شوند و همه این‌ها حاصل برنامه‌های حساب شده ماهواره است.

دشمن آشکار و تهاجم خاموش:

عصری که در آن قرار داریم، عصر ارتباطات و عصر سلطه پدیده رسانه بر زندگی انسان‌هاست. بی‌گمان برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی موفق شده‌اند افکار و عقاید انسان‌های بی‌شماری را

دستخوش تغییر سازند. تمدن منحن غرب برای ترویج سکولاریسم اقدام به تأسیس هزاران شبکه تلویزیونی و رادیویی کرده است که به صورت شبانه روزی برنامه‌های گوناگونی را با این هدف پخش

می‌کنند. متأسفانه دستیابی به این برنامه‌ها در کشور ما بسیار ساده و امکان‌پذیر است. باید توجه داشت که وقتی سخن از ماهواره به میان می‌آید، ابتدا مسائل ضد فرهنگی آن جلب توجه می‌کند، سپس

مسائل سیاسی، علمی و ورزشی ایفای نقش می‌نمایند. بیشتر شبکه‌های فارسی زبان ماهواره‌ای، در یک تقسیم بندی معمولی به شبکه‌های سیاسی و غیر سیاسی تقسیم می‌شوند که بر اساس تحقیقات به

عمل آمده تمامی این شبکه‌ها، با وجود هدف‌ها و سلیقه‌های گوناگون، در هجوم به مبانی دینی به طور جدی اشتراک دارند و هرکدام با مأموریتی خاص به مقابله با اسلام برخواسته‌اند. این هجوم اگر چه

آرام و خاموش آغاز شده، اصول و پایه‌های اعتقادی مردم را هدف قرار داده و با دقت ماهرانه‌ای تمام گروه‌های مختلف جامعه را در برمی‌گیرد.

فناوری ماهواره و آمار تقریبی آن:

ابتدا چنین به نظر می‌رسد که پیشرفت رسانه‌های ماهواره‌ای به صورت مطلق و بی‌قید و شرط پدیده‌ای مطلوب است و برای تحقق دهکده جهانی، ضرورت تام دارد حال آنکه در تجربه کوتاه و چندین

ساله معلوم شد که برخی از پیامدهای سوء این پدیده از حیث فرهنگی به شدت آسیب‌زا است.

آلویت تافلر، نویسنده و منتقد اجتماعی، می‌نویسد: «تکنولوژی ماهواره‌ای و دیگر رسانه‌های جدید، فرهنگ‌های ملی را از هم می‌پاشند و این ارتباط متقاطع، به هر حال تهدیدی است برای هویت ملی که

حکومت‌ها برای مقاصد شخصی خود، سعی در حفظ و انتشار آن دارند.

تهاجم فرهنگی

گفتنی است، فرایند ارتباطات از راه دور و استفاده از ماهواره و دیگر رسانه‌های گروهی برای پخش امواج در سطح گسترده، شمشیری دو لبه است که می‌تواند پی‌آمدهای مثبت و منفی را به دنبال

داشته باشد. الگو گزینی نوجوانان و جوانان از رسانه‌های تصویری در دهه‌های اخیر توجه پژوهشگران روانشناسی را به خود جلب کرده است. طبق آمار در سال ۱۳۷۷ از جمعیت ۶۷ میلیونی

کشور، حدود ۳۵ درصد نوجوانان و جوانان به تلویزیون ماهواره‌ای دسترسی داشته و روزانه بین ۲ تا ۳ ساعت برنامه‌های این تلویزیون‌ها را تماشا می‌کنند. بالاترین میزان بهره‌مندی روزانه ۵/۴

ساعت و پایین‌ترین آن روزانه یک ساعت برآورد شده است.

طبق آمارهای مندرج شده در مجلات و روزنامه‌های کشور، ۷۳ درصد از جوانان مراکز استان‌ها به راحتی به ماهواره دسترسی دارند.

رویکرد نامناسب به ماهواره ها:

امروزه بیشتر افراد جامعه زمان زیادی از شبانه روز را به تماشای برنامه‌های ماهواره‌ای اختصاص می‌دهند و همین امر سستی نظام بیشتر خانواده‌های ایرانی را به دنبال دارد. برخی کارشناسان

معتقدند امروزه افراد جامعه وسایل ارتباط جمعی ساده، همانند تلویزیون و یا ویدیو را جوابگوی نیازهای خود نمی‌دانند، به همین علت همیشه به دنبال راهی هستند که با وسایل مختلف با دنیای بیرون

در ارتباط باشند.

یک آسیب شناس اجتماعی درباره پیامدهای ماهواره بر روی جوانان می‌گوید:
«با وجود اینکه برنامه‌های ماهواره‌ای محتوای علمی و آموزنده نیز دارد،
امروزه بیشتر جوانان ماهواره را برای استفاده

از برنامه‌های علمی آن انتخاب نمی‌کنند و بیشتر تمایل به دیدن برنامه‌هایی
دارند که آن‌ها را در رسانه‌های داخل کشور نمی‌یابند و در واقع به خاطر
برنامه‌های مبتذل و مستهجن، از ماهواره استفاده

می‌کنند که زمینه انحراف و سقوط اخلاقی در این برنامه‌ها برای قشر جوان
بسیار زیاد است.

چه زیبا فرموده است رسول گرامی اسلام حضرت محمد(ص): کیف بکم اذا
رأیتم المنکر معروفاً؛ چه می‌شود شما را آن گاه که ناپسند را پسندیده
می‌شمارید و بد را خوب می‌بینید.

اشاعه فحشا و بی بند و باری:

بدون شک ارائه تصویرهای مستهجن و مبتذل از طریق ماهواره و نمایش آن‌ها
یکی از عوامل گسترش بی بندوباری و به فساد کشاندن جامعه و قشر آسیب
پذیر است.

دشمن که همواره اشاعه فرهنگ دینی و اعتقاد به خداوند و معنویات را مانع
اصلی هدف‌های خود می‌بیند، برای کم رنگ کردن این اعتقادات، با ایجاد خلل

در اعتقادات قشر جوان، در به انحراف

کشاندن و بی‌هویت کردن آنان می‌کوشد.

قرآن کریم درباره خطر اشاعه زشتی‌ها در جامعه اسلامی هشدار می‌دهد
ومی‌فرماید:

کسانی که دوست دارند زشتی‌ها در میان مردم باایمان شیوع یابد، عذاب
دردناکی برای آن‌ها در دنیا و آخرت است و خداوند می‌داند و شما نمی‌دانید.

در واقع از دیدگاه و منطق قرآن، بازگو کردن زشتی‌ها و ارائه و ترویج آن‌ها،
نهی شده است؛ زیرا موجب آشکار سازی زشتی‌ها و بر ملا شدن آن‌ها می‌شود.

شبکه‌های ماهواره‌ای در قالب میان برنامه‌ها و آگهی‌ها، مظاهر ضداخلاقی را
تبلیغ می‌کنند و این رسانه، همچون دیگر ابزار پیشرفت می‌تواند به آرمان‌های
تعالی بخش انسان‌ها و جوامع خدمت یا

خیانت کند که در حال حاضر بیشترین خیانت ماهواره در ایجاد و رواج فساد و
فحشا در میان دختران و پسران جوان باشد.

شگردهای تبلیغی هنری برای نفوذ:

به شگردهای گوناگون تبلیغی در برنامه‌های ماهواره‌ای به اختصار اشاره می‌کنیم تا مشخص شود آیا این برنامه‌ها به رشد جوامع بشری کمک می‌کند یا انحطاط اخلاقی آن‌ها را تسریع می‌بخشد:

الف) خبر و گزارش

با دقت در اخبار و گزارش‌ها و هم‌چنین مصاحبه‌هایی که در واقع منابع اطلاعاتی بینندگان برنامه‌های ماهواره‌ای هستند درمی‌یابیم که آن‌ها همواره در انتخاب اخبار سیاست‌سازان حقایق را به شدت

دنبال می‌کنند؛ از آن جمله:

بزرگ‌نمایی واقعیت‌های کوچک برای پنهان کردن واقعیت‌های بزرگتر؛ انکار یا حذف بخشی از حقایق یک موضوع برای تحریف همه آن حقیقت؛ بیان یک حقیقت، همراه با تجزیه و تحلیل ویژه آن

برای تخریب اصل موضوعی دیگر؛ اظهار یک حقیقت و ترکیب آن با دروغ‌های گوناگون برای محو آثار و پیامدهای آن حقیقت؛ انتخاب واژه‌های منفی برای بیان یک حقیقت ارزشمند، با هدف ایجاد

دفاعه در شنوندگان نسبت به آن حقیقت؛ القای اندیشه‌های خاص سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، تاریخی و علمی در قالب خبر و گزارش؛ تخریب شخصیت‌های مفید و ترویج عناصر فاسد، به

وسیله انتشار مطالبی درباره آن‌ها.

هر کس با این منابع به اصطلاح خبری مرتبط شود، گرچه فقط اندکی از دروغ پراکنی‌ها و تحریفات آن‌ها را به مرور زمان باور کند و اندیشه‌های خود را بر اساس آن بنا نهد، خواسته یا ناخواسته از

اهداف آن‌ها پیروی خواهد کرد به ویژه با توجه به برخی اصول روانشناسی در شکل‌گیری برداشت‌ها که حتی اگر اطلاعات درست بعدی هم در اختیار مخاطبان قرار گیرد، اطلاعات نادرست اولیه

اثر خاص خود را خواهد بخشید.

(ب) برنامه‌های ورزشی یا نمایشی

برنامه‌های ورزشی بخش عمده‌ای از محتوای شبکه‌های ماهواره‌ای را تشکیل می‌دهند که توجه به نکات زیر در بررسی آن‌ها ضروری است:

(۱) غالب این برنامه‌ها بیش از آنکه ورزش را ارائه دهد بر جنبه‌های نمایشی تکیه می‌کند.

(۲) هنگام پخش برنامه‌های ورزشی و در لابه لای آن ترویج الگوهای لباس و دیگر وسایل ورزشی، رقص و آواز، پخش شعارهای منفی بسیار دیده می‌شود.

۳) برهنگی زنان در قالب ورزش، به نحوی که زن ورزشکار در ذهنیت بیننده تنها در پرتو برهنگی او پذیرفته می‌شود و به مرور زمان، برهنگی زنان برای بینندگان، مقبول و بدیهی می‌نماید.

۴) ورزش، هدف اصلی مطرح می‌شود و در نتیجه، پیروزی در آن، پیروزی در همه چیز و باخت در میدان ورزش از دست دادن همه چیز تلقی می‌شود.

ج) میزگردها و بمباران فرهنگی

مباحث اجتماعی و فرهنگی و حتی مسائل دینی و اخلاقی در قالب‌های مصاحبه، میزگرد، نظرسنجی، توضیح کارشناسان و مانند آن پیامدهای ویرانگری به همراه دارد و نمی‌توان آن را تبادل فرهنگی

نامید؛ زیرا گویندگان این برنامه‌ها متکلم وحده هستند و مخاطبان، فقط شنونده و بیننده. آن‌ها هرگز افکار و نظریات مخاطبان را منعکس نمی‌کنند؛ بلکه چنان بیننده را با نظریات مشابه و رنگارنگ،

بمباران فکری می‌کنند که فرصت تأمل و مقایسه حق و باطل را از او می‌گیرند.

د) فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی

فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی که بیشترین بیننده را از طیف‌های گوناگون در سراسر جهان دارد، عمدتاً ترکیبی از چند موضوع و عامل را در قالب‌های گوناگون عرضه می‌کنند:

(۱) خدشه دار کردن هر آن چه برای انسان‌ها تاکنون مقدس و خدشه ناپذیر بوده است.

(۲) محور قرار دادن برهنگی زنان و شهوت گرایی مردان و خلاصه کردن رابطه زن و مرد به مسأله لذت جنسی.

(۳) القای ناامیدی از آینده بشریت و ایجاد یأس از روند تاریخ و حرکت جوامع بشری.

(۴) ایجاد ترس و وحشت در بیننده در اثر تماشای صحنه‌های هولناک با بهره‌گیری از تغییر نور و رنگ تصاویر و پخش آهنگ‌های هیجان‌آور به منظور تحریک اعصاب بینندگان تا در نهایت اراده و

استحکام روانی را از او سلب کنند.

(۵) توجیه خشونت‌های وحشیانه به مثابه راه حل نهایی برای رفع اختلافات میان آدمیان، حتی در قالب فیلم‌های کارتونی و بازی‌های رایانه‌ای.

۶) عادی نشان دادن توطئه‌های رنگارنگ، فتنه‌گری‌ها، کلاه برداری‌ها و همه رذائل اخلاقی در قالب ارتباط میان شخصیت‌های فیلم‌ها که پدید آورنده بدبینی و سوءظن در بیننده نسبت به دیگران

می‌شود.

۷) ترویج فحشا و منکرات در زشت‌ترین نوع آن در قالب داستان‌های جذاب و به کمک توجیهات روانشناسانه، نظیر انواع تجاوزات جنسی، هم‌جنس‌بازی و

...

۸) القای برتری‌های نژادی یهود بر دیگران و تحریک ملت‌ها علیه یکدیگر.

۹) القای برتری غربی‌ها در برابر شرقی‌ها و یا القای برتری نظام‌های سیاسی غرب در برابر غیر آن و ترویج افکار انسان‌مداری به جای خدا محوری در برابر اندیشه‌های الهی که در بسیاری از فیلم‌ها

جلوه‌گری می‌کند.

تقابل فرهنگ دینی و غربی در برنامه‌های ماهواره‌ای:

توجه به نمونه‌هایی از فرهنگ مهاجمان، ادعای ما را تأیید می‌کند:

(۱) در فرهنگ ما پوشیدگی ارزش است؛ در فرهنگ غربی برهنگی ارزش و عامل ارتقای شخصیت زن می‌باشد.

(۲) رازداری و پرده پوشی در مسائل شخصی برای ما یک فضیلت است؛ در برنامه‌های تلویزیونی غرب افشاگری و پرده‌داری نشانه شجاعت و استحکام شخصیت افراد به شمار می‌رود.

(۳) ما عفاف و پرهیز از جلوه‌گری زنان را ارج می‌نهیم؛ آن‌ها جلوه‌گری و خودآرایی زنان را بالاترین امتیاز تلقی می‌کنند.

(۴) ما تفاهم، حفظ آرامش و صلح را در میان افراد، اعم از پیران، جوانان و کودکان در کنار پیروی از ارزش‌های دینی ضروری می‌شناسیم؛ اما آنان همواره در پی طرح اختلاف و تضاد میان

نسل‌های جامعه هستند و تشنج‌گرایی را با پیروی از اصل تکیه بر تضاد و تضارب میان نسل‌ها دنبال می‌کنند.

(۵) ایثارگری و حفظ منافع دیگران در مکتب و فرهنگ ما ارزش والایی دارد؛ ولی در فرهنگ غرب فردگرایی و امتیاز طلبی محور همه کارهاست.

(۶) ما کمال جویی، ارزش‌گرایی و معنویت‌طلبی را موجب سعادت می‌دانیم؛ آن‌ها بیننده را به سوی سرگرمی‌های بی‌ارزش، لذت‌های زودگذر و مادی‌گری محض سوق می‌دهند.

۷) برای ما عشق جلوه‌ای آسمانی دارد؛ اما آن‌ها عشق را در حیوانی‌ترین مرحله ممکن، تعبیر و تفسیر می‌کنند.

خلاصه آن که، همت ما در شکوفایی استعدادهای خدادادی انسان‌ها، تقویت قوه عقلانی و تهذیب نفسانی است؛ در حالی که تلاش غربی‌ها برخواسته از فرهنگ‌شان در تحریک قوای نفسانی و تخریب

نیروهای فطری و الهی بشر می‌باشد.

ورود ماهواره به ایران:

از زمانی که ماهواره وارد خانه‌های ایرانیان شد، طیف گسترده‌ای از شبکه‌های ماهواره‌ای مورد توجه و استقبال مخاطبان قرار گرفت.

در ابتدا به دلیل محدود بودن شبکه‌های فارسی زبان، شبکه‌های خارجی مورد توجه بینندگان برنامه‌های ماهواره‌ای قرار داشت اما پس از مدتی با گسترش شبکه‌های فارسی زبان و کاهش سختگیری‌ها

نسبت به استفاده از ماهواره، این پدیده به صورت گسترده‌ای به خانه‌های ایرانیان راه یافت.
هم اینک تخمین زده می

شود که تعداد قابل ملاحظه‌ای گیرنده و دیش ماهواره ای در کشور وجود داشته باشد

تعداد شبکه‌های ماهواره‌ای فعال در جهان ۱۷ هزار و ۶۶۶ شبکه است که از این تعداد حدود سه هزار شبکه در داخل ایران با همین دیش‌ها و آنتن‌های معمولی قابل دریافت هستند.

از این تعداد شبکه حدود ۷۴ شبکه مخصوص تبلیغات مد لباس و لوازم آرایش است.

با توجه به جوان بودن جمعیت کشور، علاوه بر تأثیر شبکه‌های ماهواره‌ای بر نحوه نگرش جوانان به مسائل سیاسی، ما شاهد تغییر در الگوهای فرهنگی جوانان کشور نسبت به بسیاری مسائل از جمله

مدل لباس و آرایش نیز هستیم

نکته قابل توجه در زمینه تغییر دیدگاه جوانان نسبت به نوع پوشش و آرایش آن‌ها این است که الگوهای جمعی در جامعه به شدت در حال تضعیف و فردگرایی و توجه به خود، در حال رشد است.

آراستگی و زیبایی ظاهرجوان امروز که مورد پسند اوست، بگونه‌ای متفاوت از الگوهای جمعی است که فرهنگ سنتی جامعه برای او ترسیم می‌کند.

در جامعه به دلیل بهبود اوضاع اقتصادی مردم، ابراز وجود در بین جوانان به مثابه یک ارزش اجتماعی به سرعت در حال رشد است. یکی از دلایل پررنگ شدن این موضوع علاوه بر رفاه

اقتصادی، گسترش روز افزون استفاده از ماهواره در خانواده‌ها می‌باشد.

از این نکته نیز نباید غافل شد که جامعه ما یک جامعه در حال گذار است و در این میان موجی که بر طبقه بالا و متوسط تأثیر می‌گذارد، طبقات پایین جامعه را هم متأثر می‌کند. مثلاً ما در جوانان

طبقات پایین جامعه هم میل به تغییر در نوع لباس و آرایش را مشاهده می‌کنیم، هر چند مسائل مالی، آن‌ها را در ابراز این نوع کنش اجتماعی دچار محدودیت می‌کند

در جامعه جوانی مثل ایران، انتخاب نوع پوشش و سبک آرایش، بی تأثیر از برنامه‌های ماهواره نیست.

با نگاهی کوتاه به این مسئله متوجه می‌شویم که نفوذ فرهنگ غرب آرام آرام وارد کلیه اندام‌های درخت کهنسال فرهنگ ایران می‌شود و خود را به سرعت ناپاورانه‌ای به عنوان بخشی از فرهنگ

جامعه به جوانان عرضه می‌کند. در چنین شرایطی، مدیران فرهنگی جامعه باید حرکت خلاقانه و آگاهانه‌ای را برای کاهش اثرات منفی برنامه‌های شبکه‌های ماهواره آغاز کنند.

از نظر کارشناسان، در عصر جهش ارتباطات، ما نمی‌توانیم جلوی ارسال امواج ماهواره و رسوخ آموزه‌ها و هنجارهای غیرخودی را در درون کانون خانواده‌های مان سد کنیم اما می‌توانیم در پرتو

ارائه مبانی هنجاری خود در رسانه‌های خاص مقابله با شبیخون فرهنگی بیگانه پردازیم به عنوان مثال می‌توانیم با ایجاد شبکه‌هایی مخصوص نمایش لباس و مد و ارائه الگوهای ایرانی اسلامی و با

نظارت اهل فن، بخش عمده‌ای از تأثیر منفی (صرف نظر از آثار و برنامه‌های مثبت این فناوری) برخی از شبکه‌های ماهواره‌ای را تعدیل کنیم.

وقتی جوانان بدانند برنامه‌های مورد علاقه خود را با کیفیت عالی و متنوع می‌توانند در شبکه‌های تلویزیون ملی تماشا کنند یقیناً عده بینندگان شبکه‌های ماهواره‌ای غیرخودی به حداقل ممکن خواهد

رسید و جوانان ایرانی به جای آنکه مصرف‌کننده قهار برنامه‌های ماهواره‌ای بیگانه باشند، به شهروندان فرهیخته و با سواد رسانه‌ای بالا در چارچوب مرزهای ملی کشورمان تبدیل می‌شوند.

جمع بندی و نتیجه گیری:

آنچه در مجموع می‌توان به آن دست یافت این است که بر اساس نظم نوین جهانی، تهاجم فرهنگی غرب به ویژه آمریکا علیه سایر فرهنگ‌ها در حال انجام است و این امر با گسترش تکنولوژی

ارتباطات، شدت، سرعت و پیچیدگی بیش‌تری پیدا کرده است. آمریکا که داعیه سرپرستی جهان را در سر می‌پروراند و خواستار نظامی تک‌قطبی است، هیچ فرهنگ رقیبی را که مخالف این سیاست

باشد، تحمل نخواهد کرد. قطعاً فرهنگ اسلامی از این قاعده مستثنی نخواهد بود و در رأس کشورهای اسلامی، ایران به واسطه انقلاب اسلامی و مخالفت

علنی آن با قدرت‌طلبی آمریکا مورد هجوم

بیش‌تری قرار گرفته و خواهد گرفت؛ لذا به منظور مقابله با این هجوم، باید تمام ترفندها و حيله‌های فرهنگ مهاجم شناخته شود و سپس ابزار کافی برای مقابله با آن فراهم گردد. از آنجا که تهاجم

فرهنگی فرایندی فرهنگی است، باید با ابزارهای فرهنگی با آن مقابله کرد و از مبارزه با ابزار خشن پرهیز نمود؛ یعنی تولیدات فرهنگی متناسب با فرهنگ ملی و دینی را باید گسترش داد و از

نیروهای متعهد و دلبسته به کشور در ساخت این تولیدات کمک گرفت؛ و سپس با بهترین روش‌ها این تولیدات را به جوانان عرضه کرد. اینکه ما در معرض حملات فرهنگی رسانه‌های بیگانه هستیم

شکی نیست، اما ادوات مقابله با جنگ نرم در دسترس است. فقط باید چشم‌های خود را بشوییم و به گونه‌ای دیگر بنگریم و به افسران مقابله با جنگ نرم اعتماد کنیم و از ظرفیت‌های موجود به شکل

کافی بهره ببریم.

منبع: مطالعات خانواده